

İntihal | Plagiarism: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelendi ve intihal içermediği teyit edildi.
| This article has been reviewed by at least two referees and scanned via a plagiarism software.

TEREKENİN TESPİTİ İSTEMİ VE MİRASIN HÜKMEN REDDİNİN TESPİTİ DAVASININ YARGITAY HUKUK GENEL KURULUNUN T. 22.09.2010 E.2010/2-379 K. 2010/413 SAYILI KARARI KAPSAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

ASSESSMENT OF THE CLAIM FOR THE DETERMINATION OF THE
INHERITANCE AND THE LAWSUIT FOR THE DETERMINATION OF THE
JUDICIAL DISCLAIM OF THE INHERITANCE WITHIN THE SCOPE OF THE
DECISION OF THE SUPREME COURT GENERAL ASSEMBLY OF CIVIL
CHAMBERS NUMBERED 22.09.2010 E.2010/2-379 K. 2010/413

Dr. Öğr. Üyesi Güray Türker*

ÖZ

Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 22.09.2010 tarihli ve E. 2010/2-379, K. 2010/413 sayılı kararına konu uyuşmazlıkta davacı, mirasbırakanın terekesinin borca batık olduğunun tereke tespit davasında ortaya çıktığını ve bu sebeple mirası reddettiklerini ileri sürerek mirasın reddine karar verilmesini talep etmiştir. Yerel Mahkemece süresi içerisinde mirasın reddi istenmediğinden, açılmış olan dava ile davacıların mirası örtülü olarak kabul etmiş sayılacakları ve terekenin borca batık olduğu hususunun ispatlanmadığı gerekçesi ile davanın reddine karar verilmiş, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu ise mirasçılardan Türk Medenî Kanununun 610. maddesinin ikinci fıkrasında açıklanan davranışlarla mirası kabul etmiş sayılmadığı müddetçe hükmi reddin sonuç doğurması için herhangi bir irade açıklaması gerekmediğini, terekenin tespiti için davacılar tarafından açılan davanın, davacıların mirası örtülü olarak kabul ettikleri sonucunu doğurmayacağını belirterek Yerel Mahkeme kararını bozmuştur. Söz konusu karar bir ilke kararı olması sebebiyle gerek öğretici gerekse uygulama açısından önemli bir karar olmakla beraber, terekenin tespiti istemi ve mirasın hükmen reddinin tespiti davasının, birbirleriyle olan bağlantısını ve sınırlarını ve yine mirasın gerçek reddi süresi ile bu iki kurumun ilişkisini ayrıntılı olarak açıklamaması nedeniyle uygulamada belirsizliğe yol açmaktadır. Bunun yanında, her iki hukukî kurum ile ilgili hâkimin re'sen araştırma ödevinin de açıklığa kavuşturulması gerekmektedir. Son olarak, terekenin tespiti istemi ve mirasın hükmen reddinin tespiti davasının Türk Medenî Kanunu'nun m.619 vd. hükümleriyle düzenlenen resmi defter tutma kurumu ile de beraber ele alınması bu üç hukukî kurumun kesişme noktalarının belirlenmesi yönünden önem taşımaktadır. Bu çalışmayla, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu kararından yola çıkılarak söz konusu hukukî kurumların ayırt edici özelliklerinin ve kesişim noktalarının aydınlatılması, uygulamada ortaya çıkmış veya çıkabilecek çeşitli uyuşmazlık hâllerinin yol açabileceği belirsizliklerin giderilmesi hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Terekenin Tespiti İstemi, Mirasın Hükmen Reddinin Tespiti Davası, Resmi Defter Tutma, Mirasın Gerçek Reddi, Koruma Önlemleri, Re'sen Araştırma.

* İstanbul Okan Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Medeni Hukuk Ana Bilim Dalı.

☎ 0000-0002-7845-3961 ✉ guray.turker@okan.edu.tr

ABSTRACT

In the dispute subject to the decision of the Supreme Court General Assembly of Civil Chambers dated 22.09.2010 and numbered E. 2010/2-379, K. 2010/413, the plaintiffs claimed that it was revealed in the determination of the inheritance lawsuit that the estate of the heir was in debt and therefore they rejected the inheritance and claimed a judicial disclaim of the inheritance. The District Court decided to dismiss the case on the grounds that since the rejection of the inheritance was not requested within the time limit, the plaintiffs would be deemed to have implicitly accepted the inheritance with the lawsuit filed and that the estate was not proved to be insolvent. The Supreme Court General Assembly of Civil Chambers reversed the decision of the District Court, stating that unless the heirs are deemed to have accepted the inheritance with the behaviours described in the second paragraph of Article 610 of the Turkish Civil Code, no declaration of will is required for the forfeiture to be effective, and that the lawsuit filed by the plaintiffs for the determination of the inheritance does not result in the conclusion that the plaintiffs implicitly accepted the inheritance. Although the aforementioned decision is an important decision in terms of both doctrine and practice as it is a decision of principle, it causes uncertainty in practice due to the fact that it does not explain in detail the connection and limits of the request for the determination of the inheritance and the lawsuit for the determination of the judicial disclaim of the inheritance, and the relationship between these two institutions and the real rejection of the inheritance. In addition, the judge's duty of ex officio investigation regarding both legal institutions should also be clarified. Finally, it is important to consider the request for the determination of the inheritance and the lawsuit for the determination of the judicial disclaim of the inheritance together with the official bookkeeping institution regulated by Article 619 et seq. of the Turkish Civil Code in order to determine the intersection points of these three legal institutions. This study aims to clarify the distinctive features and intersection points of these legal institutions based on the decision of the General Supreme Court General Assembly of Civil Chambers and to eliminate the uncertainties that may be caused by various disputes that have arisen or may arise in practice.

Keywords: Claim For the Determination Of The Inheritance, The Lawsuit For The Determination Of The Judicial Disclaim Of The Inheritance, Official Bookkeeping, Real Disclaim of Inheritance, Protection Measures, Ex Officio Search.

GİRİŞ

Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 22.09.2010 tarihli ve E. 2010/2-379, K. 2010/413 sayılı kararına¹ konu uyuşmazlıkta davacı, mirasbırakanın terekesinin borca batık olduğunun tereke tespit davasında ortaya çıktığını ve bu sebeple mirası reddettiklerini ileri sürerek mirasın reddine karar verilmesini talep etmiştir. Yerel Mahkemece süresi içerisinde mirasın reddi istenmediğinden, açılmış olan dava ile davacıların mirası örtülü olarak kabul etmiş sayılacakları ve terekenin borca batık olduğu hususunun ispatlanmadığı gerekçesi ile davanın reddine karar verilmiş, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu ise mirasçılarının TMK'nın 610. maddesinin ikinci fıkrasında açıklanan davranışlarla mirası kabul etmiş sayılmadığı müddetçe mirasın hükmen reddinin (hükmî ret) sonuç doğurması için herhangi bir irade açıklaması gerekmediğini, terekenin tespiti için davacılar tarafından açılan davanın, davacıların mirası örtülü olarak kabul ettikleri sonucunu doğurmayacağını belirterek Yerel Mahkeme kararını bozmuştur.

Bilindiği üzere terekenin tespiti istemi ve mirasın reddi, miras hukuku uygulamasında sıklıkla başvuru ve karşılaşılan müesseselerdendir. Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun kararında her ne kadar temel uyuşmazlığın terekenin tespiti isteminde bulunulmasının, mirasçıların mirası örtülü olarak kabul ettikleri sonucunu doğurup doğurmamasından oluştuğu söylenebilir de bu kararda terekenin tespiti istemi ve mirasın hükmen reddinin tespiti davası arasındaki bağlantıya ve farklılıklara da odaklanmak gerekmektedir. Özellikle bu iki hukukî kurumun birbirlerinden ayırt edici özelliklerinin, mirasın gerçek reddi süresiyle ilişkisinin ve hâkimin bu uyuşmazlıklarda re'sen araştırma ödevi bulunup bulunmadığının irdelenmesi önem taşımaktadır. Söz konusu kararda, mirasçılarının mirasın hükmen reddinin tespiti davasından önce terekenin tespiti isteminde bulunduğu ve tereke tespitinde yapılan tespitlerin Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun kararına da etki ettiği görülmektedir. Terekenin tespitinde, tespit edildiği iddia edilen borca batıklığın mirasın hükmen reddinin tespiti davasına etkisi, hükmî ret koşullarının oluşmamasına rağmen oluştuğu sanılarak mirasın gerçek reddi beyanında süresinde bulunmaması, hâkimin her terekenin tespiti isteminde re'sen araştırma ödevi altında bulunup bulunmadığı meseleleri bu karar kapsamında soru işaretlerine neden olabilecektir.

Söz konusu kararın bir ilke kararı olması gerek öğreti gerekse uygulama yönünden önemli olmakla beraber, terekenin tespiti istemi, mirasın hükmen reddinin tespiti davası ve resmi defter tutma kurumlarının hatlarının bu kararda ayrıntılı olarak çizilmemesi bu ilke kararını kendine kılavuz alan uygulamacılar yönünden de belirsizliğe yol açabilecektir. Terekenin borca batık olup olmadığı konusunda emin olmayan, mirasın gerçek reddi süresini veya resmi defter tutulmasına ilişkin süreyi kaçırarak mirasçılar hangi hukuki kurumdan yararlanılması gerektiği noktasında kararsızlık ve güvensizlik yaşayabilmektedir. Keza bu konuyla ilgili olarak zaman zaman mahkemelerden çelişkili kararların çıktığı da görülmektedir.

Mahkemelerdeki miras hukuku uyuşmazlıklarının önemli bir kısmını oluşturan bu meselelerin ele alınıp aydınlatılması uygulamaya ışık tutabilmesi açısından önem taşımaktadır. Bu çalışmada öncelikle, Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun T. 22.09.2010, E. 2010/2-379, K. 2010/413 sayılı kararına yer verilip, sonrasında mirasın hükmen reddinin tespiti davası ve

¹ Kazancı Mevzuat ve İçtihat Bilgi Bankası, Erişim Tarihi: 01.10.2024.

terekenin tespiti istemi TMK m.619 vd. hükümlerinde düzenlenen resmi defter tutma kurumuyla beraber ele alınacaktır. Bu yapılırken, özellikle mirasçılarının karşılaşılabileceği hukukî sorunlara değinilecek ve Yargıtayın farklı kararları çerçevesinde söz konusu hukukî kurumlar uygulamadaki belirsizlikleri gidermek amacıyla izah edilmeye çalışılacaktır.

I. YARGITAY HUKUK GENEL KURULU KARARI

Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun T. 22.09.2010, E. 2010/2-379, K. 2010/413 sayılı kararı² şu şekildedir:

“Davacılar vekili, muris Umur Erözlü'nün terekesinin borca batık olduğunun tereke tespit davasında ortaya çıktığını, bu nedenle mirası reddettiklerini ileri sürerek mirasın reddine karar verilmesini talep etmiştir. Davalı vekili davanın reddini savunmuştur.

Yerel Mahkemece süresi içerisinde mirasın reddi istenmediğinden, açılmış olan dava ile davacıların mirası örtülü olarak kabul etmiş sayılacakları ve terekenin borca batık olduğu hususunun ispatlanmadığı gerekçesi ile davanın reddine ilişkin verilen karar, Özel Dairece yukarıda yazılı gerekçe ile bozulmuş, yerel mahkeme aynı gerekçe ile kararında direnmiştir.

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'(TMK)nun 605.maddesinin 2.fıkrası;

“Ölümü tarihinde mirasbırakanın ödemedi aczi açıkça belli veya resmen tespit edilmiş ise, miras reddedilmiş sayılır” hükmünü içermekte olup; madde metninden de anlaşılacağı üzere hükmi reddin sonuç doğurması için herhangi bir irade açıklaması gerekmemektedir; yeter ki mirasçı TMK'nun 610. maddesinin ikinci fıkrasında açıklanan davranışlarla mirası kabul etmiş sayılmasın. Ret süresi sona ermeden mirasçı olarak tereke işlemlerine karışan, terekenin olağan yönetimi niteliğinde olmayan veya mirasbırakanın işlerinin yürütülmesi için gerekli olanın dışında işler yapan ya da tereke mallarını gizleyen veya kendisine mal eden mirasçı, mirası reddedemez.” denilmektedir. Terekenin tespiti için davacılar tarafından açılan dava, bu kapsamda olmayıp davacıların mirası örtülü olarak kabul ettikleri sonucunu doğurmaz. Tüm dosya kapsamında terekenin borca batık olduğu anlaşıldığına göre Hukuk Genel Kurulu'nca da benimsenen Özel Daire bozma kararına uyulmak gerekirken, önceki kararda direnilmesi usul ve yasaya aykırıdır.”

Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun söz konusu kararı kısa bir ilke kararı olup, mirasın hükmen reddinin tespiti davası ve terekenin tespiti istemi hukukî kurumları ile ilgili yeterli açıklama barındırmayan ve hatta bu iki hukukî kurumun birbirleriyle karıştırıldığı izlenimini doğuran bir karar olarak gözükmektedir. Bu ilke kararı özellikle hukuk uygulayıcıları nezdinde de hukukî kurumların birbirleriyle karıştırılmasına ve özellikle terekenin borca batık olup olmadığı konusunda bilgi sahibi olunmayan miras hukuku sorunlarında izlenecek yolun sağlıklı bir şekilde belirlenememesine neden olmaktadır. Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun bu kararı ve hukuk uygulayıcılarının tereddütleri belirli hukukî sorunların ortaya çıkmasına sebep teşkil etmiştir. Bu sebeple bu çalışmada, terekenin tespiti istemi ve mirasın hükmen reddinin tespiti davasının birbirlerinden ayırt edici özelliklerinin neler olduğu; terekenin tespiti isteminde tespit edilen borca batıklığın mirasın hükmen reddinin tespiti davasına etkisi; terekenin tespiti istemi ve mirasın hükmen reddinin tespiti davasında hâkimin re'sen araştırma ödevinin bulunup bulunmadığı; mirasın gerçek reddinin süresi ile terekenin tespiti istemi, mirasın hükmen reddinin tespiti davası ve resmi defter tutma kurumunun ilişkisi ve mirasın hükmen reddinin tespiti davasında alınan kararın davaya taraf olmayan tereke alacaklılarına etkisi hukukî

² Kazancı Mevzuat ve İçtihat Bilgi Bankası, Erişim Tarihi: 03.10.2024.

sorunları ele alınmıştır. Bu hukukî sorunların çözüme kavuşturulması öncelikle terekenin borca batık olup olmadığı konusunda bilgi sahibi olmayan mirasçılarının izleyeceği yol yönünden aydınlatıcı olacaktır. Öte yandan, hukuk uygulayıcıları yönünden terekenin tespiti istemi, mirasın hükmen reddinin tespiti davası ve resmi defter tutma hukukî kurumlarının birbirlerinden ayırt edilmesi ve bu kurumların mirasın gerçek reddi süresi ile olan ilişkilerinin netleştirilmesi açısından da bu çalışma yol gösterici olacaktır.

II. MİRASIN HÜKMEN REDDİNİN TESPİTİ DAVASI

A. GENEL OLARAK MİRASIN REDDİ

Türk Medeni Kanununun³ m.605 vd. hükümlerinde düzenlenen mirasın reddi, mirasçıya mirasçılık sıfatını kabul etmeme ve mirasın kanun gereği bütün hâlinde geçişini engelleme olanağını sağlayan bir hukukî kurumdur⁴. Mirasın reddi ya mirasçının iradesinden ya da kanunun getirdiği karineden kaynağını alır. Mirasın reddine ilişkin bu iki türden birincisi gerçek ret olarak isimlendirilirken; ikinci tür mirasın hükmen reddi (hükmi ret) olarak adlandırılır.

Gerçek ret, mirasçının tek taraflı irade beyanı ile mirası kabul etmemesidir (TMK m.605/I). Mirasın reddine yönelik irade açıklaması bozucu yenilik doğuran bir hukukî işlem⁵ olup, bu irade açıklamasının mirasçılar tarafından mirasbırakanın son yerleşim yeri sulh hukuk mahkemesine sözlü ya da yazılı olarak yapılması gerekir (TMK m.609/I). TMK m.606/I gereğince, hak düşürücü süre niteliğindeki gerçek ret süresi üç aydır (TMK m.606/I). Bu sürenin durması veya kesilmesi kural olarak söz konusu değildir. TMK m.606/II uyarınca bu süre, yasal mirasçılar için mirasçı olduklarını daha sonra öğrendikleri ispat edilmedikçe mirasbırakanın ölümünü öğrendikleri; vasiyetname ile atanmış mirasçılar için mirasbırakanın tasarrufunun kendilerine resmen bildirildiği tarihten itibaren işlemeye başlar. Söz konusu hak düşürücü süre içerisinde mirasın reddedilmemesi mirasçılarının mirası kayıtsız şartsız kabul etmiş olduğu

³ R.G., T. 08.12.2001, S.24607.

⁴ Arnold Escher, Kommentar zum Schweizerisches Zivilgesetzbuch, Das Erbrecht, Zweite Abteilung: Der Erbgang (Art. 537-640), Zürich, Schulthess, 3. Auflage, 1960, Art.566, N.1; Peter Tuor, Bernhard Schnyder und Alexandra Jungo, Das Schweizerische Zivilgesetzbuch, Zürich-Basel-Genf, Schulthess, 14. Auflage, 2015, § 77, N.1; Stephan Wolf und Stephanie Hrubesch-Millauer, Grundriss des schweizerischen Erbrechts, Bern, Stämpfli Verlag, 2017, N.138 ff.; Necip Kocayusufpaşaoğlu, Miras Hukuku, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 4. Baskı, 2024, s.600; Mustafa Dural ve Turgut Öz, Türk Özel Hukuku Cilt IV Miras Hukuku, İstanbul, Filiz Kitabevi, 19. Baskı, 2023, N.1696; Ali Naim İnan, Şeref Ertaş ve Hakan Albaş, Türk Medeni Hukuku Miras Hukuku, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 12. Bası, 2024, N.1617; Zahit İmre ve Hasan Erman, Miras Hukuku, İstanbul, Der Yayınları, 17. Baskı, 2024, s.353; Fikret Eren ve İpek Yücer Aktürk, Türk Miras Hukuku, Ankara, Yetkin Yayınları, 5. Baskı, 2023, N.1421; Bilge Öztan, Miras Hukuku, Ankara, Yetkin Yayınları, 13. Baskı, 2023, s.386; Süleyman Yılmaz, Medeni Hukuk Cilt-IV Miras Hukuku, Ankara, Yetkin Yayınları, 2. Baskı, 2024, s.310 vd.; Sezer Çabri, Miras Hukuku Şerhi Cilt II, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2. Baskı, 2023, N.769; Mehmet Akçaal, “Hükmi Reddin Tespiti Davası”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Cilt 25/Sayı 2 (2019), Prof. Dr. Ferit Hakan Baykal Armağanı, s.521; Gamze Turan Başara, “Türk Hukuku Bakımından Mirasın Kazanılmasında Kabul Edilen Prensipler ve Mirası Ret Hakkı”, Erzurumluoğlu Armağanı, Ankara, 2012, s.146.

⁵ Escher, ZK ZGB, Art 570, N.6; Ivo Schwander, Basler Kommentar, Zivilgesetzbuch II Art. 457-977 ZGB, Basel, Helbing Lichtenhahn Verlag, 5. Auflage, 2015, Art.566, N.1; Tuor, Schnyder und Jungo, § 77, N.4; Wolf und Hrubesch-Millauer, N.1392; Kocayusufpaşaoğlu, s.601; Dural ve Öz, N.1698; Aydın Aybay ve Memet Erdem Aybay, Miras Hukuku Dersleri, İstanbul, Filiz Kitabevi, 5. Baskı, 2023, s.115; O. Gökhan Antalya, Miras Hukuku Cilt III, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 5. Baskı, 2021, N.1790; Eren ve Yücer Aktürk, N.1425; Mehmet Ayan ve Nurşen Ayan, Miras Hukuku, Ankara, Adalet Yayınevi, 11. Baskı, 2023, s.325; Hüseyin Hatemi, Miras Hukuku, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 10. Baskı, 2020, § 12, N.44; Öztan, s.387; Ahmet M. Kılıçoğlu, Miras Hukuku, Ankara, Turhan Kitabevi, 13. Baskı, 2023, s.280; Turan Başara, s.147.

anlamına gelir (TMK m.610/I). Diğer bir ifadeyle, gerçek redde susmaya bağlanan sonuç mirasın kabulüdür⁶. Bununla beraber, TMK m.615 sulh hâkiminin kararıyla üç aylık ret süresi dolmamışsa ret süresinin uzatılması ya da ret süresi dolmuşsa yeni bir süre tanınması imkânı da tanınmaktadır. Ancak bunun için söz konusu hükümde öngörüldüğü üzere önemli bir sebep bulunmalıdır. Kanunun öngördüğü üç aylık süre içinde mirasçının mirasın reddine ilişkin olarak karar vermesinin fevkalâde zor olması veyahut karar verme imkânının bulunmaması önemli sebep sayılır⁷. Sebebin önemli olup olmadığı esasen her somut olayın özelliğine göre hâkim tarafından takdir edilir.

Mirasın hükmen reddinde ise, gerçek reddin tam tersine, kanun hükmüne dayalı olarak mirasın kabul edilmemiş sayılacağı karinesi vardır⁸. TMK m.605/II'ye göre, "ölümü tarihinde mirasbırakanın ödemediği aczi açıkça belli veya resmen tespit edilmiş ise, miras reddedilmiş

⁶ Dural ve Öz, N.1707.

⁷ Escher, ZK ZGB, Art 576., N.4; Schwander BSK ZGB, Art. 576, N.4; Peter Breitschmid, Martin Eggel, Eitel Paul, Roland Fankhauser, Thomas Geise und Alexandra Jungo, Erbrecht, 5. Kapitel: Erbgang, Schulthess, 2023, N.63; Schwander, BSK ZGB, Art. 566, N.6; Hrubesch-Millauer, N.1415 ff.; Dural ve Öz, N.1711; Nuşin Ayiter ve Ahmet M. Kılıçoğlu, Miras Hukuku, Ankara, Yetkin Yayınları, 1989; Eren ve Yücer Aktürk, N.1442. Önemli sebep kavramının haklı sebep olarak okunması gerektiği yönündeki görüş için bkz. Dural ve Öz, N.1711; Yılmaz, s.316. Ret hakkının kullanılmasına engel olan bir hastalığın varlığı, mirasçının gaipliği veya yurtdışında bulunması önemli sebep olarak değerlendirilebilir. Tartışmalı olan husus, mirasın açık olarak kabulü ya da mirasın reddi süresinin susarak geçirilmesi suretiyle mirasın kabulünden sonra ortaya çıkan tereke borcunun ret süresinin uzatılması veya yeni bir süre verilmesi için önemli sebep teşkil edip etmeyeceği hususudur. *Eren'e* göre, terekenin aktifini ve pasifini etkileyen tereke borcunun öğrenilmesi, ret süresinin uzatılması ya da yeni ret süresi verilmesi yönünde haklı sebep oluşturur. Bkz. Eren ve Yücer Aktürk, N.1442. Aynı görüşte, Schwander, BSK ZGB, Art. 576, N.4. Aksi görüşte, Escher, ZK ZGB, Art 576, N.1 *Kocayusufoğlu*, TMK m.615 hükmünün yalnızca ret süresinin susarak geçirilmesi hallerinde uygulama alanı bulacağını, mirasçının normal ret süresi içinde açık bir kabul beyanında bulunması ya da tereke işlerine karşılık ret hakkını kaybetmesi hâlinde TMK m.615'in artık uygulanamayacağını belirtmektedir. Bkz. Kocayusufoğlu, s.612. Aynı görüşte, Dural ve Öz, N.1712.

Belirtelim ki, mirasın gerçek reddi süresinin susarak geçirilmesinden sonra mirasın hükmen reddi koşullarının oluştuğunun tespit edilmiş durumunda TMK m.615'in uygulanmasına gerek kalmaz. Çünkü bu durumda, kanundan doğan karine gereği miras reddedilmiş sayılır. Bununla beraber, mirasın hükmen reddi koşullarının oluşmadığı fakat, mirasın kabulünün mirasçılar yönünden ödeme sorunları doğuracağı varsayımında TMK m.615'in uygulama alanı bulup bulmayacağı önem arz eder. Kanaatimizce, açık bir kabul beyanında bulunulması ya da tereke işlerine karşılık ret hakkının kaybedilmesi hâlinde TMK m.615 hükmü uygulanmamalıdır. Zira terekenin aktif ve pasif unsurları hakkında tam olarak bilgi sahibi olmayan mirasçılar yönünden kanun koyucu bu kişilerin menfaatlerini koruyucu düzenlemeler getirmektedir. TMK m.589 vd. düzenlenen koruma önlemleri kapsamı altında düzenlenen terekenin tespiti istemiyle beraber terekenin yazımı ve terekenin yazımı hâlinde ret süresinin ertelenmesini sağlayan TMK m.607 hükmü bu çerçevedeki hükümlerdir. TMK m.619 vd. hükümleriyle düzenlenen resmi defter tutma kurumu da bu kapsamdadır. Hâl böyle iken, söz konusu hükümlerden yararlanmayan mirasçıların artık TMK m.615 hükmüne dayanamayacağını kabulü menfaat dengesi bakımından daha uygun gözükmektedir.

Öte yandan, açık kabule ilişkin beyandan sonra terekenin borca batıklığının tespiti hâlinde mirasçıların yanılma nedenine dayalı olarak irade sakatlığı hükümlerine başvurup başvuramayacağı da tartışma konusudur. Açık kabul beyanının temel hatası nedeniyle iptal edilmesine olanak tanınması gerektiği görüşü için bkz. Rona Serozan ve Baki İlkay Engin, Miras Hukuku ve Tamamı Çözümlü Pratik Çalışmalar, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 8. Baskı, 2022, § 6, N.62.

Örtülü kabul hâlinde terekeden elde edilen kazanımın, daha sonra ortaya çıkan tereke borcuna kıyasla düşük kalması hâlinde, bunun terekenin sahiplenilmesi şeklinde değerlendirilmesinin dürüstlük kuralına (TMK m.2) aykırılık teşkil ettiği yönündeki karar için bkz. YHGK, T. 15.11.2022, E. 2020/241, K. 2022/1515. Lexpera, Erişim Tarihi: 15.10.2024.

⁸ Her gerçek kişinin aktif ve pasif bir malvarlığı bulunmakta ve buna bağlı olarak her gerçek kişinin mirasbırakan sıfatıyla hiç olmazsa farazi olarak bir terekesi bulunmaktadır. TMK m.599/I gereğince benimsenen genel prensip gereği mirasçılar, mirasbırakanın ölümü ile mirası bir bütün olarak kanun gereği kazanmaktadır. Mirasın hükmen reddi kurumu, benimsenen genel prensibi yumuşatma amaçlı getirilen bir düzenlemedir. Bu sayede, borca batık bir mirasbırakanın terekesi gerçek ret süresinde suskun kalırsa dahi karine gereği kendiliğinden mirasçılara intikal etmemekte, mirasçıların bu karineyi çürütmesi mirası açık veya örtülü olarak kabul etmelerine bağlanmaktadır.

sayılır.” Hükümden görüleceği üzere, belirli şartların varlığı hâlinde mirasçılarının susmasına bağlanan sonuç kabul olmamakta, kanunî karine olarak mirasın reddedildiği kabul edilmektedir⁹.

B. MİRASIN HÜKMEN REDDİNİN TESPİTİ DAVASI

1. Mirasın Hükmen Reddinin Tespiti Davasının Hukukî Niteliği

TMK m.605/II hükmüyle düzenlenen mirasın hükmen reddi (hükâmî ret) bir karine teşkil ettiğinden, mirasın reddinin gerçekleşmesi için mirasçılarının ret beyanında bulunmalarına gerek yoktur. Bununla beraber, mirasçılarının kendi malvarlıklarını korumak maksadıyla tereke alacaklılarına karşı hüküm ifade etmesi yönünden hükâmî reddin tespitini mahkeme ilamıyla sağlama ihtiyaçları ortaya çıkmaktadır. İşte mirasın hükmen reddinin tespiti davası bu fonksiyonu yerine getirir. Hükâmî reddin ileri sürülmesi iki şekilde ortaya çıkar. Bunlardan birincisini mirasçılara karşı açılmış olan davada¹⁰ savunma olarak ileri sürülmesi oluştururken; ikincisini mirasçılarının doğrudan kendilerinin açtığı mirasın hükmen reddinin tespiti davası teşkil eder.

Mirasın hükmen reddinin mirasçılara karşı açılmış olan davada savunma olarak ileri sürülmesine kısaca değinmekte fayda vardır. Mirasçılara açılmış olan davada ileri sürülecek hükâmî ret koşullarının oluştuğunun tespiti iddiasının hukukî niteliği tartışmalıdır. Bazı yazarlara göre, mirasın hükmen tespitinin savunma olarak ileri sürülmesi def’i niteliğindedir¹¹. Aksi görüşteki yazarlara göre ise, mirasçılarının kendilerini takip eden tereke alacaklılarına karşı hükâmî reddi ileri sürmesi itiraz niteliğindedir¹². TMK m.605/II gereği hükmen reddin kendiliğinden oluşarak mirasın yasal mirasçılara intikalini engellemesi¹³ ve mirasçılarının borçlu sıfatlarının

⁹ Tuor, Schnyder und Jungo, § 77, N.12; Kocayusufpaşaoğlu, s.621; Dural ve Öz, N.1725; Ayiter ve Kılıçoğlu, s.243; Eren ve Yücer Aktürk, N.1452; Öztan, s.387; Antalya, N.1817; Yılmaz, s.322; Halil Akkanat, Ölümün Özel Hukuk İlişkilerine Etkisi, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2004, s.72; Turan Şahin, Türk Hukukunda Mirasın Reddi, Ankara, Yetkin Yayınları, 2024, s.40; Akçaal, s.521.

¹⁰ Yasal mirasçılara karşı tereke alacaklılarının başlattığı icra takiplerinde de mirasın hükmen reddi takibe itiraz konusu yapılabilecektir.

¹¹ Ayiter ve Kılıçoğlu, s.244; İnan, Ertaş ve Albaş, N.1644; Ayan ve Ayan, 329; Ali İhsan Özüğür, Türk Medeni Kanunundan Önce ve Sonra Miras Hukuku Cilt 1, Ankara, Bilge Yayınevi, 2005, s.160; Cumhuriyet Rüzgaresen ve Murat Erdem, “Terekenin İflas Hükümlerine Göre Tasfiye Sebepleri”, Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt XV/Sayı 1-2 (2011), s.241.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu da bu görüştedir. Nitekim, YHGK T. 16.04.2008, E. 2008/332, K. 2008/336 sayılı kararında “mirası hükmen reddetmiş sayılan kişi, tereke alacaklıları aleyhine husumet yönelterek bu durumun tespitini isteyebileceği gibi, bunu def’i yolu ile de ileri sürebilir” şeklinde hüküm tesis edilmiştir. Diğer kararlar için bkz. Yargıtay 17. HD., T. 18.02.2014, E. 2013/2187, K.2014/2070; Yargıtay 10. HD., T. 24.11.2011, E. 2010/8196, K. 2011/16102; Yargıtay 10. HD., T. 20.03.2018, E. 2015/25105, K. 2018/2308; Yargıtay 14. HD., 07.03.2016, E. 2015/12330, K. 2016/2937; Yargıtay 17. HD., T. 20.02.2020, E. 2018/5526, K. 2020/1765; Yargıtay 17. HD., T. 09.02.2021, E. 2018/1103, K. 2021/940. Lexpera, Erişim Tarihi: 12.10.2024.

¹² Kocayusufpaşaoğlu, s.622; Dural ve Öz, N.1726; İmre ve Erman, s.355; Serozan ve Engin, § 6, N.73; Öztan, s.387; Antalya, N.1820; Çabri, N.801; Şahin, s.143; Akçaal, s.522; Sera Reyhani Yüksel, Gökçe Canarşlan ve Semih Yünlü, Miras Hukuku Cilt I, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2024, s.211; Hasan Petek, “Mirasın Hükmen Reddi”, Yaşar Üniversitesi E-Dergisi, Cilt 8/Özel Sayı (2013), s.2224; Turan Başara, s.164; Aydın Ebrar Günel, Mirasın Reddi ve Hukukî Sonuçları, İstanbul, Platon Hukuk, 3. Baskı, 2023, s.100.

¹³ Mirasın hükmen reddi durumunda mirasın açılması ile birlikte mirasçılarının kendiliğinden terekeyi iktisap etmeleri prensibinin değişmemiş olduğu görüşündeki yazarlar için bkz. Escher, ZK ZGB, Art 566, N.1; Kocayusufpaşaoğlu, s.621; Akkanat, s.73; İlhan Helvacı, Mirasın Reddi, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2002, s.193; Petek, s.2196. Mirasın hükmen reddinin TMK m.599 ile getirilen küllî halefiyet kuralının istisnası olduğu görüşünü taşıyan yazarlar için bkz. İmre ve Erman, s.354; Ayiter ve Kılıçoğlu, s.243; Yılmaz, s.322; Çabri, N.797 vd.; Şahin, s.145; Reyhani Yüksel, Canarşlan ve Yünlü, s.210; Tuba Birinci Uzun, “Tereke Borcunun Bir Kısmını Ödedikten Sonra Mirasçının Hükmi

doğmaması ve yine hukukî niteliğinden ötürü mirasın hükmen reddinin süreye bağlanamaması itiraz görüşünü desteklemektedir.

Mirasçılarının, mirasın hükmen reddi koşullarının oluştuğunun ve mirasın hükmen reddilmiş sayıldığıнын belirlenmesi amacıyla açılan mirasın hükmen reddinin tespiti davası¹⁴ eda davası niteliğinde olmayıp, tespit davası niteliğindedir¹⁵. Çünkü bu davada hâkim, TMK m.605/II hükmünde öngörülen şartların gerçekleşip gerçekleşmediğini tespit eder. Bu davanın, mirasçılarının borçlu bulunmadığı amacına yönelik açılması sebebiyle menfi tespit davası niteliğinde olduğu da öğretilerde ifade edilmektedir¹⁶. Mirasın hükmen reddinin tespiti davasının eda davası niteliği taşımaması, bu davada tereke borcunun ödenmesi veya ödenmemesi şeklinde hüküm tesis edilmesini engeller.

2. Mirasın Hükmen Reddinin Tespiti Davasının Şartları

Mirasın hükmen reddinin söz konusu olabilmesi için TMK m.605/II gereğince üç şartın gerçekleşmesi gerekir.

a. Mirasbırakanın Borca Batık Bulunması

TMK m.605/II, mirasın hükmen reddinin şartlarından biri olarak mirasbırakanın ölüm tarihinde ödemedi aciz hâli içinde bulunmasını saymaktadır. Ödemedi aciz hâlinde olma kavramının ne anlama geldiğine ilişkin mevzuatımızda açık bir düzenleme bulunmamaktadır. Ödemedi aciz olma hâli öğretilerde şu şekilde tanımlanmaktadır¹⁷:

Borçlar muaccel olmasına rağmen, ödeme araçlarının eksikliği veya yokluğu sebebiyle, sürekli, devamlı ve giderilmesi zor bir ödeme güclüğü ile karşı karşıya kalınmakla birlikte, henüz borca batık hale gelmeyecek kadar mali durumda meydana gelen bozulmadır.

Bu bakımdan, ödemedi aciz olma hâli ile borca batıklık aynı anlama gelmez. Malvarlığının aktif değerleri pasif değerlerinden fazla olan bir kişi nakit sıkıntısı içinde olduğu için

Ret Karinesinden Yararlanıp Yararlanamayacağı Meselesi ve Konuya İlişkin Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 20.02.2013 Tarihli ve E. 2013/2-1607 K. 2013/1675 Sayılı Kararının Değerlendirilmesi”, Akdeniz Hukuk Fakültesi Dergisi, C.13/S.2 (2023), s.1003.

Yargıtayın hükmi reddin TMK m.599/P'deki kuralın istisnasını oluşturduğu görüşünü benimsediği kararlar için bkz. Yargıtay 14. HD., T. 13.05.2019, E. 2016/10076, K. 2019/4258; Yargıtay 14. HD., T. 19.06.2017, E. 2017/2213, K. 2017/5193; Yargıtay 2. HD., 16.02.2012 T., E. 2011/7679, K. 2012/2790. Lexpera, Erişim Tarihi: 20.10.2024.

¹⁴ Uygulama ve teoride bu dava, “hükmi reddin tespiti davası”, “borca batıklığın tespiti davası” ya da “hükmen reddin tespiti davası” şeklinde de ifade edilmektedir.

¹⁵ Kocayusufoşaoğlu, s.621; Dural ve Öz, N.1726; Ayiter ve Kılıçoğlu, s.245; Serozan ve Engin, § 6, N. 73; Ayan ve Ayan, s.329; Antalya, N.1819; Yılmaz, s.323; Şahin, s.133; Akçaal, s.523; Günel, s.99.

“Öte yandan murisin ölümü anında terekenin borca batık olduğunun tespiti isteği bir eda davası niteliğinde olmayıp, mirasçılarının bir irade açıklamasında bulunmalarına gerek kalmaksızın, kanundan dolayı mirasın reddedilmiş sayılması sonucunu doğuran ‘mirasçılar, mirasbırakanın ölümü ile mirası bir bütün olarak kanun gereği kazanırlar’ şeklindeki (TMK m. 599/1) yasa kuralının istisnasını oluşturan bir hukuki durumun saptanmasına yönelik dava türüdür.” Bkz. Yargıtay 14. HD., T. 13.05.2019, E. 2016/10076, K. 2019/4258. Benzer kararlar için bkz. Yargıtay 14. HD., T. 19.06.2017, E. 2017/2213, K. 2017/5193; Yargıtay 2. HD., 16.02.2012 T., E. 2011/7679, K. 2012/2790; Yargıtay 8. HD., T. 22.09.2014, E. 2014/11971, K. 2014/16600. Lexpera, Erişim Tarihi: 20.10.2024.

¹⁶ Yılmaz, s.323; Şahin, s.134; Akçaal, s.523; Birinci Uzun, s.1007. YHGK, 14.03.2001, E. 2001/2-220, K. 2001/240. Kazancı Mevzuat ve İçtihat Bilgi Bankası, Erişim Tarihi: 20.10.2024.

¹⁷ Cumhuriyet, “Mirasbırakanın Borca Batık Olması”, Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XIV/S.1-2 (2010), s.276 vd. Umar’a göre ise aciz hâli, borçlunun, ödeme araçlarından yoksunluğu nedeniyle, derhal ödenmesi gereken para borçlarını ödemek konusundaki süreli iktidarsızlığıdır. Bkz. Bilge Umar, “Aciz Hâli – Borca Batıklık Kavramlarının Farkı ve Bu Yönden Yeni MK Metninin Düştüğü Bir Yanlışlık (MK m.605 f. II, 618)”, Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 1/Sayı 1 (2004), s.320. Farklı tanımlama için bkz. Petek, s.2208.

borca batık olmasa da borç ödemedен aciz hâli içinde sayılır. Ancak bu durum bu kişinin borca batık olarak nitelendirilmesine sebep olmaz. Borca batıklık durumu ise kişinin malvarlığındaki aktif değerler toplamının, pasif değerler toplamını karşılayamamasını ifade eder¹⁸. Esasen ödemedен aciz hâli içinde olma kavramının, geniş anlamıyla borca batıklık kavramını da içine aldığı kabul edilmelidir. Dolayısıyla, geniş anlamıyla düşünüldüğünde, her borca batıklık hâli aynı zamanda ödemedен aciz olma hâli oluştururken, her ödemedен aciz olma hâli borca batıklık hâli oluşturmaz.

İfade etmek gerekir ki, Mülga Türk Kanunu Medenisinin¹⁹ 545. hükmünde borca batıklık anlamına gelen “borca müstağrak” terimi kullanılmaktaydı. TMK m.1 uyarınca, kanun hükümlerinin yorumlanmasında teleolojik (amaçsal) metodun ön planda tutulması, kanundan çıkarılabilecek olan anlam (ratio legis) ve amacın araştırılması gerekir. Bu bakımdan, fazlaca geniş tutulmuş bu kanun hükmünün amaca uygun sınırlandırılarak ve kanunun ruhunun gerektirdiği şekilde borca batıklık olarak okunması isabetli olur²⁰. Başka bir ifadeyle, terekenin pasif unsurlarının değerleri toplamının, aktif unsurlarının değerleri toplamından fazla olması hâlinde terekenin borca batık olduğu kabul edilmelidir. Bu açıdan değerlendirildiğinde, borç ödemedен aciz hâli içinde olan ve fakat borca batık olmayan bir mirasbırakanın mirasçılarının sırf bu sebepten ötürü mirasın hükmen reddi kapsamına almamak gerekir. Altını çizmek gerekirse, buradaki borca batıklığın mirasbırakanın ölümü anında mevcut olması gerekir, ölümden sonra²¹ oluşan borca batıklık durumunda hükmî ret karinesi uygulanmaz²².

b. Mirasbırakanın Borca Batık Bulunduğunun Mirasın Açıldığı An İtibariyle Açıkça Belli veya Resmen Tespit Edilmiş Olması

TMK m.605/II uyarınca, hükmî ret karinesinin söz konusu olabilmesi için mirasbırakanın borca batıklığının açıkça belli ya da resmen saptanmış olması gerekir. Kanun burada açıkça belli olma ve resmen saptanmış olma ölçütlerinden bir tanesinin varlığını yeterli görmektedir.

¹⁸ Umar, s.317; Çabri, N.803; Rüzgaresen, s.272 vd.; Petek, s.2208; Beren Hatinoğlu, Mirasın Hükmen Reddi, Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, 2019, s.18.

¹⁹ R.G., T. 04.04.1926, S.339.

²⁰ Ödemedен aciz hâli içinde olma teriminin borca batıklık olarak okunması gerektiği görüşündeki yazarlar için bkz. Wolf und, Hrubesch-Millauer, N.1399; Jean Nicolas Druet, Grundriss des Erbrechts, Bern, Stämpfli Verlag, 5. Auflage, 2002, § 15, N.25; Kocayusufpaşaoğlu, s.619; İmre ve Erman, s.354; İnan, Ertaş ve Albaş, N.1645; Şakir Berki, Miras Hukuku, Ankara, Sevinç Matbaası, 1975, s.59; Aybay ve Aybay, s.116; Umar, s.323; Çabri, N.803; Yılmaz, s.323; Şahin, 127; Akçal, s.526; Birinci Uzun, s.1004; Turan Başara, s.165. *Serozan ve Engin*, borca batıklık ile ödeme güçsüzlüğünü hükmî ret karinesinin yürürlüğü için yeterli görmektedir. Bkz. Serozan ve Engin, § 6, N.71. Benzer görüşte, Hatinoğlu, s.20.

“Ölüm tarihi itibariyle, mirasın tüm malvarlığı terekenin aktifini, tüm borçları ise terekenin pasifini oluşturur. Terekenin pasifinin aktifinden fazla olması; terekenin ödemedен acizini ve dolayısıyla da terekenin borca batık olduğunu gösterir.” Bkz. Yargıtay 7. HD., 29.05.2024, E. 2024/1793, K. 2024/3042. Benzer kararlar için bkz. Yargıtay 7. HD., T. 28.03.2024, E.2024/766, K.2024/1831; Yargıtay 14. HD., T. 16.06.2021, E. 2018/3851, K. 2021/4083. Lexpera, Erişim Tarihi: 26.10.2024.

²¹ Mirasbırakanın haksız fiilinden doğan sorumluluğun terekeye dahil olduğunu belirten karar için bkz. Yargıtay 2. HD., T. 17.06.2002, E. 2002/5987, K. 2002/8093.

²² Escher, ZK ZGB, Art 566, N.16; Schwander, BSK ZGB, Art. 566, N.6; Hrubesch-Millauer, N.1400; İmre ve Erman, s.354; Serozan ve Engin, § 6, N.72; Çabri, N.802; Şahin, s.128.

Mirasbırakanın borca batıklığının açıkça belli olması ile kastedilen, mirasbırakanın borca batıklığının en az mirasbırakanın çevresi tarafından biliniyor olmasıdır²³. Başka bir ifadeyle, mirasbırakanın borçlarını ödemeye yetecek kadar malı veya parası bulunmadığı, mirasbırakanı tanıyanlar, onunla hukuki ve ekonomik ilişki kuran çevresi tarafından bilinmelidir²⁴. Özellikle mirasçılar bu kapsamda değerlendirilmelidir. Diğer taraftan, mirasbırakanın borca batık hâlde bulunmamasına rağmen çevresi tarafından borca batık bilindiği hallerde²⁵ terekenin borca batık olduğu ve dolayısıyla TMK m.605/II'deki şartın gerçekleştiği ileri sürülemez²⁶.

Resmen sabit olmadan anlaşılması gereken ise, borca batıklığın ispatı için resmî belgenin mevcut olmasıdır. Resmen sabit olmadan tam olarak ne anlaşılması gerektiği tartışmalıdır, çünkü mevzuatımızda buna ilişkin bir düzenleme yer almamaktadır. Bazı yazarlara²⁷ göre, mirasbırakan hakkında aciz vesikası alınmış olması gerekli iken; bazı yazarlar²⁸, bunun haricinde mirasbırakanın iflasına karar verilmesinin de resmi tespit şartını sağladığını ifade etmektedir²⁹. Mirasbırakan hakkında icra takibine geçilmiş olması veya mirasbırakana ait bir borç senedinin varlığı resmen tespit şartının gerçekleşmesi için yeterli değildir.

Belirtmek gerekir ki, TMK m.610/II hükmündeki, “ölümü tarihinde” deyiimi, mirasbırakanın terekesinin ölüm tarihindeki aktif unsurlarının değerlerinin pasif unsurların değerlerini karşılamaması anlamına gelmektedir. Ölüm tarihinden sonra bu durumun tespit edilmesi mirasın hükmen reddine engel olmaz³⁰. Çünkü TMK m.605/II'nin amacı borca batık terekenin

²³ Escher, ZK ZGB, Art 566, N.7; Kocayusufpaşaoğlu, s.620; M. Kemal Oğuzman, Miras Hukuku, İstanbul, Filiz Kitabevi, 6. Baskı, 1995, s.295; Dural ve Öz, N.1725; İmre ve Erman, s.354; Çabri, N.804; Turan Başara, s.166; Hatinoğlu, s.22.

²⁴ İmre ve Erman, s.354; İnan, Ertaş ve Albaş, sN.1647; Çabri, N.804; Akçaal, s.527; Günal, s.97; Osman Hoşlan, “Mirasın Reddi”, Adalet Dergisi, Cilt 65/Sayı 7 (1974), s.583.

Bu bilginin mirasbırakanın vefatı esnasında bilinmesi gerektiği, mirasbırakanın ölümünden sonra ortaya çıkan duruma göre borca batıklığı anlamının karinenin işlemesi için yeterli olmadığı görüşü için bkz. Kocayusufpaşaoğlu, s.620; Ayiter/Kılıçoğlu, s.244; Serozan ve Engin, § 6, N.72; Petek, s.2215; Hatinoğlu, s.23. Aksi görüş için bkz. İnan, Ertaş ve Albaş, N.1649; Helvacı, s.194.

Çabri, mirasbırakanın terekesinin borca batık olmasının mirasbırakanın çevresi tarafından bilinmemesinin mirasın reddedilmiş sayılmasını engellemeyeceği, bunun aksinin kabulünün sırf borca batıklık hâlinin açıkça bilinmemesi sebebiyle mirasın kabul edilmiş sayılacağı ve ret süresini geçiren mirasçıların mirası kesin olarak kabul ettikleri sonucunu doğuracağını ifade ederek bu durumun TMK m.605/II'nin amacıyla bağdaşmadığını ileri sürmektedir. Bkz. Çabri, N.804.

²⁵ Mirasbırakanın cimriliği ya da alacaklılarını zarara uğratmak amacıyla kendini borca batık gösterdiği haller bu duruma örnek verilebilir.

²⁶ İmre/Erman, s.355; Helvacı, s.196; Akçaal, s. s.527.

²⁷ Dural ve Öz, N.1725.

²⁸ Schwander, BSK ZGB, Art. 566, N.7; Kocayusufpaşaoğlu, s.620; İnan, Ertaş ve Albaş, N.1648; Eren ve Yücer Aktürk, N.1454; Kılıçoğlu, s.298. *Antalya*, ek olarak konkordato işlemlerinin devam etmesinin de hükmü ret için yeterli saymaktadır. Bkz. Antalya, N.435; benzer görüş için bkz. Günal, s.98.; Petek, s.2216. Yapılan haczin semeresiz kalması hâlinde de şartın sağlandığı yönündeki görüş için bkz. Ayiter ve Kılıçoğlu, s.244. *Ayan* ise, mirasbırakanın büyük bir borcu için malları üzerine haciz konmuş olmasını da saymaktadır. Bkz. Ayan ve Ayan, s.329. Aynı görüşteki yazarlar için bkz. İmre ve Erman, s.354; Çabri, N.805; Şahin, s.129; Akçaal, s.527; Turan Başara, s.166.

²⁹ İflas ve konkordato kararının aciz içinde olmayı kesin olarak tespit etmediği yönündeki görüş için bkz. Çabri, N.805.

³⁰ Çabri'ye göre, TMK m.605/II'nin temel amacı borca batık terekenin mirasçılara kalmasını engellemek olduğundan, terekenin borca batıklığının mirasbırakanın ölümünden sonra tespit edilmiş olması hükmen redde engel olmaz. Bkz. Çabri, N.807. Benzer görüşteki yazarlar için bkz. Oğuzman, s.295; Helvacı, s.194; Evrim Kalaycı, Terekenin İflas Hükümlerine Göre Tasfiyesi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2012, s.88; Rüzgaresen, s.296. Aksi görüş için bkz. Samim Bilgen, “Borca Müstağrak Tereke”, ABD, S.6 (1953), s.499; Akçaal, s.528; Petek, s.2219; Hoşlan, s.582; Hatinoğlu, s.26.

mirasçılara geçişine engel olmaktır. Kanunun amacı kanunun ruhudur ilkesinden hareketle³¹ ölüm tarihinden sonra bu durumu tespit eden resmî belgenin şartı sağlamadığının ileri sürülmesi kanunun ruhu ile bağdaşmaz.

Altını çizmek gerekirse, buradaki tespit mirasbırakanın terekesinin ölüm tarihindeki değerine ilişkindir. Ölüm tarihinden sonra terekeyi borca batıklıktan kurtaran olgular dikkate alınmaz. Bu bakımdan, ölüm tarihinden üç ay sonra terekede bulunan fonların değerinin artması sonucu terekenin borca batıklıktan çıkması mirasın hükmen reddi koşullarının oluşmasına etki etmez³².

c. Mirasçılardan Açık veya Örtülü Olarak Mirası Kabul Etmemiş Olması

Mirasın hükmen reddi karinesine dayanarak mirasçılık sıfatının kazanılmaması için gereken şartlardan diğeri de mirasçılardan mirası önceden açık bir şekilde kabul etmemiş veya mirası kabul anlamına gelen davranışlarda (örtülü kabulde) bulunmamış olmalarıdır³³. Mirasçılardan mirası açıkça kabul etmeleri ya da kabul anlamına gelecek davranışlarda bulunmaları, mirasçılık sıfatının kesin olarak kazanılması sonucunu doğurur. TMK m.610/II, “mirasçı olarak tereke işlemlerine karışan, terekenin olağan yönetimi niteliğinde olmayan veya mirasbırakanın işlerinin yürütülmesi için gerekli olanın dışında işler yapan³⁴ ya da tereke mallarını gizleyen veya kendisine maleden³⁵ mirasçının” mirası kabul etmiş sayılacağını düzenlemektedir. TMK

³¹ Ratio legis est anima legis.

³² TMK m.605/II, borca batıklığı resmen tespit eden belgenin zamanına ilişkin bir süre öngörmemiştir. Örneğin burada, mirasbırakanın ölümünden üç sene önce alınmış bir aciz vesikasının hükmen ret koşulunun sağlanması için yeterli olup olmadığı sorusu akla gelebilir. Zira bu varsayımında, mirasbırakanın bu üç sene içerisinde borca batıklıktan çıktığı ihtimalinde mirasçılar yönünden hükmen reddin varlığından bahsedilebilecek midir? Kanaatimizce, TMK m.605/II'nin amacından hareketle bu hâllerde de hükmi ret koşulunun sağlandığı kabul edilmelidir. Terekenin borca batık olmadığını öğrenen mirasçılar mirası açık veya örtülü kabul etmek suretiyle bu karineyi çürütebileceklerdir.

³³ Kocayusufpaşaoğlu, s.621; Oğuzman, s.295; Ayiter ve Kılıçoğlu, s.240; Çabrı, n.808; Şahin, s.130; Birinci Uzun, s.126 vd.

³⁴ Örtülü kabulün mevcut olup olmadığının tespiti ile ilgili olarak öğretide baskın görüş, bu sorunun güven prensibine göre çözülmesi gerektiğini kabul eder. Bu sebeple, mirasçılardan dışı yansımış iradesine ve davranışına, bunun muhatabının dürüstlük kuralına göre kendisince bilinen ve bilinmesi gereken bütün hal ve şartları göz önünde tutarak vereceği anlama göre değerlendirme yapılır. Mirasçılardan davranışı muhatap yönünden mirasın kesin olarak kabul edildiği şeklinde değerlendiriliyorsa, tereke işlerine gereğinden fazla karışma ve örtülü kabul mevcuttur. Bu görüşteki yazarlar için bkz. Schwander, BSK ZGB Art. 571, N.4; Kocayusufpaşaoğlu, s.616; Dural ve Öz, N.1721; Serozan ve Engin, § 6, N.68; Eren ve Yücer Aktürk, N.1446; Antalya, N.1850; Müge Ürem, “Mirası Ret Hakkının Düşmesine Sebep Olan Haller”, Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.14/S.175-176 (2019), s.798. Bu bağlamda, mirasçının miras sebebiyle istihkak, tenkis veya paylaşım davası açması, terekeye dahil bir mal üzerinde değişiklik yapması, mirasın paylaşımına katılması, terekeye ait bir taşınmazın adına tescilini talep etmesi, miras payını devretmesi örtülü kabul olarak değerlendirilmelidir.

Diğer bir görüşe göre ise, buradaki değerlendirme objektif nitelik taşımaktadır. Mirasçılardan davranışları, güttükleri amaçtan bağımsız olarak objektif bir şekilde değerlendirilmelidir. Bkz. BGE 54 II 416; BGE 70 II 199. www.servat.unibe.ch, Erişim Tarihi: 01.11.2024.

Başka bir görüşe göre ise, örtülü kabule sebep olan davranışın değerlendirilmesinde, mirasçının amacı dikkate alınmalıdır. Eş deyişle, sübjektif yönden değerlendirme yapılmalıdır. Bkz. Escher, ZK ZGB, Art. 571, N.12; İmre ve Erman, s.358.

³⁵ Gizleme ve kendisine mal etme davranışlarının örtülü kabul olarak değerlendirilebilmesi için mirasçının söz konusu malın terekeye ait olduğunu bilmesi ve kasten bu şekilde hareket etmesi gerekir. Bkz. Dural ve Öz, N.1722; Eren ve Yücer Aktürk, N.1449.

“Dava, mirasın hükmen reddi istemine ilişkindir. Olayda, mirasın intikaline esas teşkil eden, ortaklar kurulu karar suretinin celbi ile mirasın hükmen reddine engel teşkil eden Türk Medeni Kanununun 610/2. maddesinde sözü edilen tereke mallarını kendisine mal edinme durumunun gerçekleşip gerçekleşmediğinin tüm delillerle birlikte değerlendirilerek incelenmesi gerekir.” Bkz. Yargıtay 14. HD., T. 22.10.2020, E. 2016/16502, K. 2020/6542. Benzer

m.610/III hükmünde, “zamanaşımı veya hak düşümü sürelerinin dolmasına engel olmak için dava açılması ve cebri icra takibi yapılmasının, ret hakkını ortadan kaldırmayacağını” düzenlenmesi, tereke mevcudunun korunmasını amaçlayan davranışların örtülü kabul sonucunu doğurmayacağını göstermektedir³⁶. Çalışmamıza konu Yargıtay Hukuk Genel Kurulı kararı da isabetli olarak terekenin korunması önlemi niteliğindeki terekenin tespiti isteminin mirasın örtülü kabulü anlamına gelmeyeceğini ifade etmiştir. Belirtelim ki, mirasın hükmen reddinde, örtülü kabul teşkil eden davranışın gerçek ret süresi geçtikten sonra yapılmış olması hükmî ret karinesi çürütür³⁷.

3. Mirasın Hükmen Reddinin Tespiti Davasının Tarafları

a. Davacı

Mirasın hükmen reddinin tespiti davasında davacı sıfatı mirasçılara aittir. Bu davanın açılabilmesi yönünden mirasçının yasal³⁸ ya da atanmış mirasçı olması fark yaratmaz³⁹. Yukarıda da ifade edildiği üzere, bu davayı açacak mirasçılardan açık veya örtülü kabul ile miras kabul etmemiş olması gerekir.

Bu davanın açılabilmesi yönünden mirasçılar arasında zorunlu dava arkadaşlığı bulunmamaktadır. Bundan dolayı, her yasal ya da atanmış mirasçı bu davayı tek başına ikame edebilir.

b. Davalı

Mirasın hükmen reddinin tespiti davası uygulamada⁴⁰ ve öğretide⁴¹ çekişmesiz yargı işlerinden kabul edilmemekte, bu davanın açılabilmesi için tereke alacaklılarının hasım gösterilmesi gerektiği kabul edilmektedir. Bu bağlamda, söz konusu davanın hasımsız açılmayacağı; açılıp karara bağlansa dahi bu kararın alacaklıları bağlamayacağı ileri sürülmektedir⁴². Bununla beraber Yargıtay, davanın hasımsız açılması hâlinde davanın reddedilmeyip, husumetin

nitelikteki kararlar için bkz. Yargıtay 14. HD., T. 30.11.2020, E. 2016/17711, K. 2020/7879; Yargıtay 21. HD., T. 06.02.2018, E. 2016/20396, K. 2018/783; Yargıtay 8. HD., T. 16.01.2015, E. 2014/5769, K. 2015/727. Kazancı Mevzuat ve İçtihat Bilgi Bankası, Erişim Tarihi: 26.10.2024.

³⁶ Dural ve Öz, N.1722; Eren ve Yücer Aktürk, N.1451.

³⁷ Kocayusufpaşaoğlu, s.621; Helvacı, s.194; Akçaal, s.529. Buradaki süre sınırını resmi tasfiyenin tamamlanması oluşturur. Tasfiye sonucunda miras ortaklığı sona erer ve bundan sonra mirasın açık ya da örtülü kabulü söz konusu olmaz. Bkz. Kocayusufpaşaoğlu, s.621; Çabri, N.809.

³⁸ Mirastan feragat, mirasçılıktan çıkarma ya da mirastan yoksunluk nedenlerinden birinin mevcudiyeti hâlinde mirasçılık sıfatı kaybedildiği için bu kişilerin mirasın hükmen reddinin tespiti davası açma hakkı olmadığı gibi, bu davayı açmalarına gerek de yoktur.

³⁹ “Mirasın hükmen reddi davasını yasal ve atanmış mirasçılar açabilir. Mirasçı olmayan kişinin dava açma hakkı yani aktif dava ehliyeti bulunmamaktadır. Somut olaya gelince; dosya içerisinde bulunan mirasçılık belgelerine göre, davacıların birinin mirasın mirasçısı olmadığı anlaşıldığından aktif dava ehliyeti de bulunmadığı gözetilerek davanın anılan davacı yönünden reddine karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde hüküm tesisi doğru görülmemiştir.” Bkz. Yargıtay 14. HD., T. 16.03.2016, E. 2016/2669, K. 2016/3303. Lexpera, Erişim Tarihi: 28.10.2024.

⁴⁰ “Mirasın hükmen reddinde mirasçının red iradesini açıklama zorunluluğu yoktur. Mirasçı alacaklılara karşı bir süreye bağlı kalmaksızın terekenin borca batık olduğunun tespitini açacağı bir dava ile isteyebilir. Hükmen red adından da anlaşıldığı gibi ancak alacaklılara karşı açılacak bir dava ile tespit edilebilir.” YHGK T. 26.05.2022, E. 2019/19-719, K. 2022/752. Benzer kararlar için bkz. YHGK T. 11.04.2018, E. 2017/3-438, K. 2018/770; YHGK, T. 16.04.2008, E. 2008/4-332, K. 2008/336. Lexpera, Erişim Tarihi: 03.11.2024.

⁴¹ Ayan ve Ayan, s.329; Çabri, N.829; Şahin, s.139; Akçaal, s.530; Petek, s.2221; Orçun Horozoğlu, Mirasın Hükmen Reddi ve Sonuçları, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2010, s.35.

⁴² Antalya, N.1819; Akçaal, s.531.

alacaklılara yöneltilerek davanın esasına girilmesi gerektiği görüşünü taşımaktadır⁴³. Yargıtay ayrıca mirasın hükmen reddinin tespiti davasının terekenin bilinen tüm alacaklılarına açılması gerektiği görüşündedir⁴⁴.

Açıkça ifade edilebilir ki, Yargıtayın ilke kararları doğrultusunda uygulamada ve öğretide baskın görüş olarak bu davanın alacaklılara yöneltilmesi aranmaktadır. Öte yandan hükmi reddin, zaman sınırı olmaksızın ve hasım gösterilmeksizin sulh hâkiminden tespitinin talep edilip edilemeyeceği meselesinin de irdelenmesi gerekir. *Antalya*, mirasın hükmen reddinin her zaman sulh hâkimi önünde hasımsız olarak tespit davasına konu edilebileceğini belirtmekle beraber, bu kararın tereke alacaklılarını bağlamayacağı görüşündedir⁴⁵. Mirasın hükmen reddinin tespiti davasının hasımsız olarak açılabilmesine ilişkin bir hukukî engel bulunmamakla birlikte, hasımsız olarak açılan bu davada verilecek karar çekişmesiz yargı kararlarının maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmeyeceğinden hareketle tereke alacaklıları yönünden hüküm ifade etmeyecektir. Aksinin kabulü, tereke alacaklılarının hükmi ret koşullarının sağlanmadığını ispat imkânını ortadan kaldıracaktır. Zira mirasçılarının gerçek ret süresine ilişkin süresinde beyanda bulunmadığı veya süresinde resmi defter tutulması (TMK m.619) talebinde bulunmadığı hâllerde hükmi ret şartlarının mevcut olup olmadığı büyük önem taşır. Bu varsayımda, mirasçılarının çekişmesiz yargı işi kapsamında daha rahat edinebileceği bir mirasın hükmen reddinin tespiti kararı, tereke alacaklılarının menfaatini zedeler. Bu sebeple, tereke alacaklılarına hükmi ret koşullarının oluşmadığını ispatlama imkânı sağlayan bir yargı yolu mutlaka tanınmalıdır.

4. Görevli ve Yetkili Mahkeme

Hukuk Muhakemeleri Kanununda⁴⁶ parasal sınıra ilişkin ayırım kaldırılmış olup, mirasın hükmen reddinin tespitine ilişkin kanunda da özel bir düzenlemeye verilmemiştir. Bu sebeple, HMK m.2 gereğince mirasın hükmen reddinin tespitine ilişkin davalarda davanın değeri ne olursa olsun asliye hukuk mahkemesi görevlidir⁴⁷.

⁴³ Yargıtay 2. HD., T. 15.06.2009, E. 2008/5661, K. 2009/11559: “Türk Medeni Kanunu'nun 606. maddesinde belirtilen süre bu davada söz konusu değildir. Davanın hasımsız açıldığı görülmekle husumetin alacaklılara yöneltilmesi, gösterildiği takdirde delillerin toplanması, Türk Medeni Kanunu'nun 610/2. maddesi koşulları da göz önüne alınarak sonucu uyarınca karar verilmesi gerekirken, eksik hasım ve eksik inceleme ile yazılı şekilde hüküm kurulması doğru görülmemiştir.” Benzer kararlar için bkz. Yargıtay 2. HD., E. 2006/4726, K. 2006/11238; Yargıtay 8. HD., T. 11.09.2024, E. 2013/23345, K. 2014/15786. Lexpera, Erişim Tarihi: 03.11.2024.

Aynı görüş için bkz. Ömer Uğur Gençcan, Türk Miras Hukukunda Mirasın Reddi, Ankara, Yetkin Yayınları, 2024, s.357.

⁴⁴ Yargıtay 14. HD., T. 16.01.2017, E. 2016/3884, K. 2017/284. Lexpera, Erişim Tarihi: 04.11.2024.

⁴⁵ Bkz. Antalya, N.1819 vd. Benzer görüşte, Hatinoğlu, s.57.

⁴⁶ R.G., T. 04.02.2011, S.27836.

⁴⁷ Çabri, N.830; Şahin, s.139; Akçaal, s.532.

“Olayları açıklamak taraflara, hukuki nitelendirme hâkime aittir (HMK.m.33). Dava dilekçesi içeriğine göre dava, ölüm tarihinde miras bırakanın ödemedi aczinin tespiti isteğine ilişkindir (TMK 605/2 m.). Gerek 743 Sayılı Medeni Kanunda, gerekse 4721 Sayılı Türk Medeni Kanununda bu tür uyuşmazlıklarda sulh hukuk mahkemesinin görevli olduğu konusunda bir düzenleme bulunmamaktadır. 23.12.1942 gün ve 24/29 Sayılı İçtihadı Birleştirme Kararına göre, mirasın hükmen reddi davasında görevli mahkeme borç miktarına göre belirlenir. Davanın açıldığı tarihten önce yürürlüğe giren 6100 Sayılı HMK asliye hukuk ve sulh hukuk mahkemesinin görevinin tayin ve tespitinde dava konusunun değeri ve miktarı ölçüsünü kaldırmış, dava konusunun değer ve miktarına bakılmaksızın mal varlığı haklarına ilişkin davalarda, görevli mahkemenin aksine bir düzenleme bulunmadıkça asliye hukuk mahkemesi olduğu hükme bağlanmıştır (HMK m. 2/1). Kanunda bu konuda aksine bir düzenleme bulunmadığına göre, HMK'nun yürürlüğe girmesinden sonra açılacak terekenin borca batık olduğunun tespitine ilişkin davalarda davanın

Mirasın hükmen reddinin tespiti davası yönünden yetkiye ilişkin de kanunda özel bir düzenleme yer almamaktadır. Bu bağlamda, genel yetki kuralları (HMK m.9/1) çerçevesinde yetkili mahkemenin davalı tereke alacaklısının davanın açıldığı tarihteki yerleşim yeri mahkemesi olduğu görüşü hâkimdir⁴⁸. Aksi görüşe göre ise, mirasın hükmen reddinin tespiti davasında yetkili mahkeme mirasbırakanın son yerleşim yeri mahkemesi olmalıdır⁴⁹.

5. Süre

Mirasın hükmen reddi karinesine dayanmak için Türk Medeni Kanununda bir süre öngörülmektedir⁵⁰. Mirasın hükmen reddinin tespiti davası açılabilmesi bir zamanaşımı veya hak düşürücü süreye de bağlanmamıştır⁵¹. Kural olarak bu dava her zaman açılabilir. Bu bakımdan, mirasçılardan üç aylık gerçek ret süresi içinde ret beyanında bulunmaması hükmi reddi etkilemez. Çünkü karine gereği miras zaten reddedilmiş sayılır. Çalışmamıza konu teşkil eden Hukuk Genel Kurulu kararında da isabetli olarak mirasın gerçek reddi için tanınan sürede beyanda bulunulmamış olsa dahi mirasın hükmen reddinin şartlarının oluşmasıyla karine gereği mirasın reddedilmiş sayılacağına vurgu yapılmaktadır. Mirasçılardan iyiniyetli veya kötüniyetli olmasının da hükmi redde bir tesiri olmaz⁵².

Mirasın hükmen reddi karinesine dayanmak için bir süre öngörülmemiş olsa terekenin borca batıklığı konusunda bilgi sahibi olup mirası kabul etmek istemeyen veya borca batıklığının tartışma konusu olması nedeniyle mirası kabul etmek istemeyen mirasçılardan süresi

değerine bakılmaksızın asliye hukuk mahkemesi görevlidir.” Bkz. Yargıtay 14. HD., T. 16.03.2021, E. 2017/5912, K. 2021/1810. Aynı yöndeki farklı Daire kararları için bkz. Yargıtay 8. HD., T. 16.01.2015, E. 2014/12921, K. 2015/725; Yargıtay 2. HD., T. 21.03.2013, E. 2012/15422, K. 2013/7861.

⁴⁸ Ayan ve Ayan, s.329; Çabri, N.831; Şahin, s.140; Akçaal, s.533; Hatinoğlu, s.60.

“Dava, terekenin borca batık olduğunun tespiti hukuksal nedenine dayalı olarak TMK'nın 605/2. maddesi gereğince açılan mirasın hükmen reddi davasıdır. Ölüm tarihinde miras bırakanın ödemedi aczi açıkça belli veya resmen tespit edilmiş ise, miras reddedilmiş sayılır (TMK. madde 605/2). Bu nedenle mahkemece yapılacak terekenin aktif ve pasifine ilişkin tüm araştırmaların mirasbırakanın ölüm tarihi esas alınarak yapılması gerekir. Mirasçılar Türk Medeni Kanununun 610. maddesinde yazılı aykırılık da bulunmadıkça yani zımnen mirası kabul etmiş duruma düşmüş olmadıkça her zaman murisin ödemedi aczinin tespitini isteyebilir. Türk Medeni Kanununun 606. maddesinde belirtilen süre bu davada uygulanmaz. Dava alacaklılara husumet yöneltilerek görülür. Bu davada yetkili mahkeme ise alacaklıların davanın açıldığı zamandaki ikametgahı mahkemesidir.” Yargıtay 14. HD., T. 30.05.2019, E. 2016/11514, K. 2019/4967. Benzer kararlar için bkz. Yargıtay 14. HD., T. 06.12.2018, E. 2016/3701, K. 2018/8695; Yargıtay 8. HD., T. 16.01.2015, E. 2014/12921, K. 2015/725. Lexpera, Erişim Tarihi: 06.11.2024.

⁴⁹ İmre ve Erman, s.355, dn.5; Horozoğlu, s.38.

⁵⁰ Oğuzman, s.295; Dural ve Öz, N.1726; İmre ve Ermen, s.355; Serozan ve Engin, § 6, N.73; Antalya, N.1819 vd.; Öztan, s.387; Çabri, N.827; Yılmaz, s.322; Akçaal, s.535.

Konuyla ilgili emsal içtihatlar için bkz. Yargıtay 14. HD., T. 11.09.2014, E. 2013/23345, K. 11.09.2024; Yargıtay 2. HD., T. 11.01.2010, E. 2009/14982, K. 2010/207; Yargıtay 8. HD., T. 11.09.2024, E. 2013/23345, K. 2014/15786; Yargıtay 14. HD., T. 17.05.2021, E. 2018/3796, K. 2021/3228. Lexpera, Erişim Tarihi: 05.11.2024.

⁵¹ Kocayusufoğlu, s.621; Antalya, N.1819 vd.; Serozan ve Engin, § 6, N.73, Ayan ve Ayan, s.329; Yılmaz, s.322; Çabri, N.827; Akçaal, s.535; Şahin, s.134; Reyhani Yüksel, Canarslan ve Yünlü, s.211; Hatinoğlu, s.58; Horozoğlu, s.35.

⁵² Hakkın kötüye kullanılması oluşturan davranışların hukuk düzeni tarafından korunmayacağından hareket ederek, tüm icra takipleri kesinleştikten sonra mirasçı tarafından borca batıklığın ileri sürülmesi hâlinde ileri sürülen hükmi ret talebinin reddi gerektiği yönündeki görüş için bkz. Akçaal, s.536; Şahin, s.135; Petek, s.222 vd.; Hatinoğlu, s.57. Kanaatimizce, TMK m.610/II kapsamında örtülü olarak ya da açık şekilde mirası kabul etmeyen mirasçının tereke borçları sebebiyle kendisine başlatılan icra takiplerine itiraz etmemesi ve sonrasında mirasın hükmen reddini ileri sürmesi TMK m.2 kapsamında değerlendirilmemelidir. Mirasın örtülü kabulüne ilişkin bir davranış sergilemeyen mirasçının hükmi ret karinesine dayanarak menfi tespit davası açabileceği kabul edilmelidir. Bunun yanında Yargıtay, mirasçılardan icra dosyasına yaptıkları ödemelerin icra tehdidi altında olması sebebiyle rızaen yapılmış ödeme olduğunu kabul etmemekte ve bu davranışları isabetli olarak terekenin benimsenmesi olarak nitelendirmektedir. Bkz. Yargıtay 14. HD., T. 03.06.2021, E. 2019/4315, K. 2021/3737.

içerisinde gerçek ret beyanında bulunması önerilmektedir⁵³. Öte yandan mirasçılar, borca batıklığının tartışma konusu olduğu durumlarda TMK m.619 hükmü çerçevesinde resmi defter tutma kurumundan da faydalanabilirler. Gerçekten de mirasın hükmen reddinin tespiti davasının, mirasbırakanın ölümü öncesi kendisi hakkında başlatılmış icra takipleri yönünden takipleri durdurucu bir etkisi bulunmamaktadır. Uygulamada da mirasbırakanın ölümü sonrası, tereke alacaklısının talebi doğrultusunda icra takibi dosyasına küllî halefiyet prensibi gereği dosya borçlusu olarak kaydedilen mirasçılarının mirasın hükmen reddine dayanarak icra dairesi nezdinde takibi durdurma talepleri reddolunmaktadır. Bunun yanında, mirasbırakanın ölümünden sonra özellikle kambiyo senedine mahsus icra takipleri yönünden mirasın hükmen reddi tespiti davası öne sürülerek takibin durdurulması mümkün gözükmemektedir. Fakat, hâkimin takiplerin durdurulması konusunda takdir yetkisine sahip olup olmadığı başka bir çalışmanın konusunu oluşturacaktır.

6. Mirasın Hükmen Reddinin Tespiti Davasında İspat ve Re'sen Araştırma Meselesi

Mirasın hükmen reddi koşullarının oluşup oluşmadığı hususunda takdir hakkı hâkime aittir⁵⁴. Mirasın hükmen reddinin tespiti davasında ispat yükü davacı mirasçıya ait olup, mirasçı ölüm tarihi itibarıyla terekenin borca batık olduğunu ispat edecektir. Davalı tereke alacaklısı ise, terekenin borca batık olmadığını veya mirasın mirasçı tarafından açık ya da örtülü şekilde kabul edildiğini ileri sürerek, bu yöndeki delillerini ortaya koyacaktır.

Mirasın hükmen reddinin koşullarının oluşup oluşmadığının tespitinde takdir hakkı hâkime ait olmakla beraber, hâkimin bu davada re'sen araştırma yükümlülüğü bulunup bulunmadığını tespit etmek gerekir. Hâkimin hükmî reddi tespit edebilmesi için ölüm tarihi itibarıyla terekenin aktif ve pasif unsurlarının kıymetlerini tespit etmesi zorunludur. Bu bağlamda, uygulamada çoğu zaman mirasçılar borca batıklığın tespiti için ileri sürecekleri delilleri bilgisizliklerinden ötürü sınırlı tutabilmektedir. Bundan ötürü, hâkimin mirasın hükmen reddinin koşullarının oluşup oluşmadığını tespit ederken yalnızca tarafların iddia ve savunmalarıyla bağlı olmadığını kabul etmek gerekir. Belirtildiği üzere, mirasın hükmen reddi istemi aynı zamanda bir itiraz teşkil ettiğinden hâkim bu niteliği de göz önünde tutarak ölüm tarihi itibarıyla terekenin borca batık olup olmadığını tespit etmek için re'sen araştırma yapmakla yükümlüdür⁵⁵.

Yargıtay konuya ilişkin emsal teşkil eden bir kararında⁵⁶, “davacı dava dilekçesinde çok açık bir biçimde ölü babasının hiçbir malvarlığının bulunmadığını, buna karşılık hastaneye, mahalle esnafına, BAĞ-KUR'a ve boşanma davasına giren avukatına borcunun bulunduğunu, bu nedenle terekesinin borca batık olduğunu belirtmiştir. O hâlde mahkemece yapılacak iş; mirasbırakanın tüm alacaklılarını davaya dahil etmek, miras bırakanın ölüm tarihi itibarıyla borç miktarını tespit etmek, aynı tarih itibarıyla taşınır ve taşınmaz malvarlığını, varsa hak ve

⁵³ Schwander, BSK ZGB, Art. 567, N. 9.

⁵⁴ Dural ve Öz, N.1726; İmre ve Erman, s.355.

⁵⁵ Akçaal, s.534.

⁵⁶ Yargıtay 8. HD., T. 11.09.2014, E. 2013/23345, K. 2014/15786. Kazancı Mevzuat ve İçtihat Bilgi Bankası, Erişim Tarihi: 07.11.2024.

alacaklarını, tarafların bu hususta gösterecekleri delilleri toplamak suretiyle saptamak, mirasbırakanın borcundan dolayı varsa mirasçılar aleyhinde yürütülen takiplere ilişkin icra dosyalarını getirtmek, mirasçılarının mirası kabul anlamına gelen davranışlarının bulunup bulunmadığını tespit etmek, mirasbırakanın taşınır ve taşınmaz mallarının ölüm günündeki değerlerini, başka bir ifade ile ölüm günü itibarıyla terekenin aktifini belirlemek ve belirlenecek borç miktarına göre ölüm tarihi itibarıyla borçlarını karşılamaya yeter miktarda olup olmadığını objektif olarak tespit etmek, mirasın hükmen reddine engel teşkil eden Türk Medeni Kanunu'nun 610/2.maddesinde sözü edilen tereke mallarını kendisine mal edinme durumunun gerçekleşip gerçekleşmediğini incelenmek ve tüm deliller birlikte değerlendirilerek hasıl olacak sonucuna göre karar vermektir...” şeklinde değerlendirme yaparak, davacının iddiaları hariçinde de araştırma yapılması gerektiğine hükmetmiştir. Yargıtay borca batıklığın tespiti yönünden yukarıda yer verilen içtihadını da genişleterek, bankalar, trafik tescil müdürlüğü, vergi daireleri, belediyeler ve tapu müdürlüğü vb. kurum ve kuruluşlar nezdinde hâkim tarafından re'sen araştırma yapılmasını, hatta mirasbırakanın alacak ve borçlarının zabıta marifetiyle de araştırılarak aktif malvarlığının tespit edilmesi gerektiğini yerleşik görüş olarak benimsemiştir⁵⁷. Netice olarak, mirasın hükmen reddinin tespiti davasında hâkim tarafların iddia ve savunmaları çerçevesinde delil toplamakla beraber, re'sen araştırma yükümlülüğü de altındadır. Çalışmamıza konu Yargıtay Hukuk Genel Kurulu kararında tereke tespitine ilişkin dosyanın borca batıklığın oluşup oluşmadığı noktasında dayanak noktası olması bu bakımdan isabetli değildir. Terekenin tespiti istemiyle ilgili kısımda daha geniş açıklamalar ile bu konuya değinilecektir.

7. Mirasın Hükmen Reddinin Tespiti Davasının Sonuçları

Mirasın hükmen reddinin tespiti davası sonucunda mahkeme ilk olarak hükmi reddin koşullarının oluştuğu gerekçesiyle davanın kabulüyle mirasın hükmen reddedilmiş olduğunun tespitine karar verebilir. Bu karar neticesinde, mirasçılarının herhangi bir irade beyanına ihtiyaç duyulmaksızın mirasçılık sıfatlarının bulunmadığı tespit edilmiş olur. Bundan ötürü de tereke borçlarından sorumluluk mirasçılar açısından söz konusu olmaz.

Yargıtay bu tespit kararının bütün mirasçılar yönünden hüküm ifade ettiği görüşündedir⁵⁸. Fakat, mirası açık ya da örtülü olarak kabul etmiş mirasçılar mahkeme hükmünün

⁵⁷ “Mirasın hükmen reddine ilişkin olarak açılan davalarda, murisin ödemeden aczi ölüm tarihine göre belirlenir. Ölüm tarihi itibarıyla, murisin tüm malvarlığı terekenin aktifini, tüm borçları ise terekenin pasifini oluşturur. Terekenin pasifinin aktifinden fazla olması terekenin ödemeden aczini ve dolayısıyla da terekenin borca batık olduğunu gösterir (TMK m. 605/2). İcra takibi sonunda aciz vesikası düzenlenmesi hâlinde terekenin borca batık olduğu kabul edilir. Aksi halde terekenin borca batık olup olmadığı, murisin malvarlığı bulunup bulunmadığının usulüne uygun olarak bankalar, trafik tescil müdürlüğü, vergi daireleri, belediyeler ve tapu müdürlüğü vb. kurum ve kuruluşlardan sorulması, murisin alacak ve borçları zabıta marifetiyle de araştırılarak aktif malvarlığı ile takibe konu borç miktarı göz önünde tutularak aktif ve pasifinin tereddüde neden olmayacak şekilde belirlenmesi gerekmektedir. Mirasbırakanın ölüm tarihi itibarı ile bankalardan hesap bakiye ve hesap hareketleri sorularak terekenin aktif ve pasifinin değerlendirilmesinde dikkate alınmamış olması doğru görülmemiştir.” Bkz. Yargıtay 14. HD., T. 22.10.2020, E. 2016/16502, K. 2020/6542. Benzer kararlar için bkz. Yargıtay 7. HD., T. 05.06.2024, E. 2023/3649, K. 2024/3231; Yargıtay 14. HD., T. 20.03.2017, E. 2016/5150, K. 2017/2119; Yargıtay 14. HD., T. 22.10.2020, E. 2016/16065, K. 2020/6541; Yargıtay 14. HD., T. 10.02.2021, E. 2020/2654, K. 2021/807. Lexpera, Erişim Tarihi: 07.11.2024.

⁵⁸ “Bir kısım mirasçılarının mirasın reddi hükümlerinden faydalanması karşısında aynı murisin diğer mirasçılarının bundan ayrı tutulması hakkaniyete de uygun düşmez. Bu nedenlerle Güler O. mirasçısı olarak aleyhlerine hüküm kurulmuş olan davalılar yönünden de terekenin borca batık olma durumu değerlendirilmeli ve bunun sonucuna göre

etkisinin kapsamı dışındadır. Başka bir ifadeyle, mirasın hükmen reddinin tespitine ilişkin karar açık kabule ilişkin mirasçılardan kayıtsız ve şartsız olarak vücut verdiği irade beyanını ortadan kaldırmaz⁵⁹. Belirtmek gerekir ki, HMK m.303 uyarınca, “bir davaya ait şekli anlamda kesinleşmiş olan hükmün, diğer bir davada maddi anlamda kesin hüküm⁶⁰ oluşturabilmesi için, her iki davanın taraflarının, dava sebeplerinin ve ilk davanın hüküm fıkrası ile ikinci davaya ait talep sonucunun aynı olması gerekir”. HMK m.303 bağlamında mirasın hükmen reddinin tespitine ilişkin kararın diğer mirasçılara bağlamayacağı ileri sürülebilirse de diğer mirasçılardan hükmî ret karinesinden yararlanamayacağının kabulü hükmî reddin ve dolayısıyla ruhuna uygun düşmez. Pratik amaca uygunluk ve yararlılık bakımından Yargıtayın görüşü isabetli görülmektedir.

Mirasın hükmen reddinin tespiti durumunda mirasçılardan hiçbiri kabul beyanında bulunmamışsa tereke, İcra İflas Kanunu⁶¹ m.180 hükmü uyarınca iflas hükümlerine göre sulh mahkemesince tasfiye edilir (TMK m.612/I)⁶². Çünkü burada mirasın en yakın yasal mirasçılar tarafından reddedilmesine benzer bir sonuç doğar.

Mirasın hükmen reddinin tespiti kararının diğer alacaklılara karşı hüküm ifade edip etmeyeceği de tartışılması gerekli bir meseledir. İfade edildiği üzere Yargıtay, kural olarak mirasın hükmen reddinin tespitine ilişkin davanın tüm alacaklılara yöneltilmesi gerektiği görüşündedir. Bu görüşün altında, tereke alacaklılarının mirasçılara karşı tereke borçlarına ilişkin olarak dava açması veya takip başlatması ihtimaline karşı mirasçılardan elinde mirasçılık sıfatının sona erdiğine ilişkin kesin delil niteliğinde mahkeme ilamı bulunması düşüncesi yatar. Esasen, mirasçılar söz konusu davayı tüm alacaklılara yönelterek ileride kendilerine açılacak dava ve icra takiplerinin tek seferde önüne geçecektir. Ancak, uygulamada her durumda mirasın hükmen reddinin tespiti davasını tüm alacaklılara yöneltmek mümkün olmamaktadır. Çünkü mirasçılar çoğu zaman tereke alacaklılarının tamamını tespit edememektedir. Burada şu şekilde bir sorun ortaya çıkmaktadır: Mirasın hükmen reddinin tespiti davasını belirli tereke alacaklılarına karşı kazanmış olan mirasçılar, bu mahkeme ilamını kendilerine karşı ileride açılacak davalarda ve icra takiplerinde kesin delil olarak öne sürüp, söz konusu dava ve takipleri etkisiz kılabilirler midir? Başka bir ifadeyle, mirasın hükmen reddinin tespiti davasına taraf olmayan tereke alacaklısı, daha önce bu konuda verilmiş tespit hükmüyle bağlı mıdır?

karar verilmelidir.” Bkz. Yargıtay 4. HD., T. 24.01.2005, E. 2004/6782, K. 2005/155. Bkz. Lexpera, Erişim Tarihi: 08.11.2024.

Bu görüşte olan yazarlar için bkz. Oğuzman, s.296; İmre ve Erman, s.356; Antalya, N.1819; Şahin, s.141; Turan Başara, s.166; Özüğür, s.162.

⁵⁹ Oğuzman, s.296; İmre ve Erman, s.356; Helvacı, s.197; Şahin, s.142; Akçaal, s.536.

⁶⁰ Maddi anlamda kesin hüküm, aynı taraflar arasında, aynı dava sebebine dayanarak, aynı konuda yeni bir dava açılmayacağı; açılması hâlinde de bu davanın dava şartı yokluğu nedeniyle dinlenmeyeceğini ifade eder. Bkz. Baki Kuru ve Burak Aydın, Medeni Usul Hukuku El Kitabı Cilt II, Ankara, Yetkin Yayınları, 2. Baskı, 2021, s.1486 vd.; Hakan Pekcanitez, Oğuz Atalay ve Muhammet Özkes, Medeni Usul Hukuku, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 10. Baskı, 2022, s.458 vd.

⁶¹ R.G., T. 19.06.1932, S.2128.

⁶² Escher, ZK ZGB, Art 566, N.17; Kocayusufpaşaoğlu, s.622; Oğuzman, s.296; Serozan ve Engin, § 6 N. 78; Antalya, N.1821; Yılmaz, s.325; Çabri, N.815; Reyhani Yüksel, Canarlan ve Yünlü, s.211; Petek, s.2227; Turan Başara, s.166; R. Coquoz, “Mirasın Reddinin Mirasın İntikali Üzerine Olan Tesirleri”, Çeviren J. Güral, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 8/Sayı 1 (1951), s.688.

Öğretide, mirasın hükmen reddinin tespiti kararının davaya taraf olmayan diğer alacaklılar için de bağlayıcı olup, kesin delil teşkil ettiği bazı yazarlarca ifade edilmektedir⁶³. HMK m.303 perspektifinden bakıldığında, mirasın hükmen reddinin tespitine ilişkin kararın maddi anlamda kesin hüküm kabul edilip, kesin delil niteliğine sahip olabilmesi için her iki davanın taraflarının, dava sebeplerinin ve ilk davanın hüküm fıkrası ile ikinci davaya ait talep sonucunun aynı olması gerekir. Bu ihtimalde, dava sebepleri ve davanın hüküm fıkrası ile ikinci davaya ait talep sonucu aynı olursa da her iki davanın taraflarının aynı olması mümkün değildir. HMK m.303 kapsamında, bu durum şu sonucu doğurmaktadır: Mirasın hükmen reddinin tespiti davasına taraf olmayan tereke alacaklılarına karşı hükümî ret koşullarının oluştuğu olgusu mirasın hükmen reddinden yararlanan mirasçılar tarafından tekrar tekrar ispatlanacaktır. Bu tartışmanın taraflar yönünden önemini şu şekilde açıklanabilir.

Mirasın hükmen reddinin tespiti davasına ilişkin kararın tüm alacaklılara karşı maddi anlamda kesin hüküm teşkil ettiği varsayımında, davaya taraf olmayan ancak borca batıklık olgusunu çürütebilecek ispat vasıtalarına sahip olan tereke alacaklıları bu haklarını kullanamaz. Bu durumda, alacağına kavuşmak isteyen tereke alacaklıları esasen borca batık olmaması nedeniyle hükümî ret koşulları oluşmamış ve mirasın gerçek reddi yoluna da başvurmamaları sebebiyle mirası kabul etmiş sayılan mirasçılarının malvarlıklarını da takip edemez.

Mirasın hükmen reddinin tespiti davasına ilişkin kararın tüm alacaklılara karşı maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmediği varsayımında ise, hükümî ret koşullarının oluştuğu kanaatiyle mirasın gerçek reddi yoluna da başvurmayan ve ellerinde hükümî reddin tespitine ilişkin karar bulunan mirasçılar davaya taraf olmayan alacaklılara karşı borca batıklık olgusunu tekrar tekrar ispat etmek durumunda kalacaktır. Mirasçılar, borca batıklık olgusunu çürüten bir tereke alacaklısı karşısında ise mirası da süresinde reddetmediklerinden ötürü malvarlıklarıyla sorumlu olacaktır. Öte yandan, daha önceki tespit davalarında aleyhine hüküm kurulan tereke alacaklılarının durumu da yeni uyuşmazlıkların çıkmasına sebebiyet verecektir.

Burada öncelikle, tereke alacaklısının iddia ettiği vakıya yönünden ayırım yapmak gerekir. Tereke alacaklısının, terekenin borca batıklığını değil de mirasçılarının ya da mirasçılardan birinin terekeyi kabul ettiği sonucu oluşturan davranışlardan birini gerçekleştirdiğini iddia etmesi hâlinde daha önce alınmış tespit hükmü tereke alacaklısına hüküm ifade etmeyecektir⁶⁴. Tereke alacaklısının, borca batıklık olgusunun aslında gerçekleşmediği iddiasında bulunması hâlinde ise her ne kadar HMK m.303 bağlamında teorik olarak sorun teşkil edecek olsa da önceki tespit hükmünün kesin delil teşkil ettiği kabul edilmelidir. Belirttiğimiz üzere, mirasın hükmen reddinin tespiti davasında hâkim re'sen araştırma yapma yükümlülüğü altında olup sadece tarafların iddia ve savunmalarıyla bağlı değildir. Davanın bu niteliği, bu davaya taraf olmayan tereke alacaklılarına da bu kararın ileri sürülebilmesi görüşünü desteklemektedir. Tespit kararının terekenin davaya taraf olmayan alacaklılarına karşı ileri sürülememesi hükümî ret kurumunun işlevselliğini de zedeleyecektir. Zira ellerindeki tespit kararına rağmen mirasçılar için hükümî ret kurumu güven sağlamayacaktır. Diğer tereke alacaklılarının haklarının da korunabilmesi ve

⁶³ Kocayusufpaşaoğlu, s.621; Çabri, N.826; Akçaal, s.536.

⁶⁴ Akçaal, s.537.

hükmi ret kurumuna olan güvenin zedelenmemesi amacıyla, de lege ferenda olarak mirasın hükmen reddinin tespiti davasında tüm alacaklılara resmi defter tutulmasında olduğu gibi (TMK m.621) ilan yoluyla davanın bildirilmesi usulü benimsenebilir.

Mirasın hükmen reddinin tespiti kararının önceki davaya taraf olmayan tereke alacaklılarına hüküm ifade etmediğinin kabulü hâlinde, gerçek ret süresi içinde de ret hakkını kullanmayan mirasçılarının durumu da tartışma konusu olur. Bu durumdaki mirasçılarının izleyeceği yol, ret süresinin uzatılması yönünden önemli sebep teşkil ettiği iddiasıyla TMK m.615 kapsamında mirasın gerçek reddiyle ilgili olarak yeni bir süre tanınması olacaktır.

Mirasın hükmen reddinin tespiti davasında hâkimin kararı davanın reddi yönünde de olabilir. Bu karar neticesinde, mirasın hükmen reddi koşullarının oluşmadığı tespit edilmiş olur. Mirasın hükmen reddinin tespitine ilişkin ret kararı mirasın gerçek reddi süresinde mirası reddetmeyen mirasçılar yönünden önem teşkil eder. Bu hâlde, söz konusu mirasçılar süresinde gerçek redde ilişkin beyanda bulunmadığından ötürü mirası kabul etmiş sayılır. Terekenin aktif ve pasif unsurlarının değerleriyle ilgili bilgi sahibi olmayan mirasçılar yönünden TMK m.619 vd. hükümleriyle düzenlenen resmi defter tutulması kurumunun önemi bu bakımdan ortaya çıkar.

8. TMK m.619 Kapsamında Resmi Defter Tutulması ve Mirasın Hükmen Reddi İlişkisi

TMK m.619/I, mirası reddetmeye hakkı olan her mirasçının, terekenin resmi defterinin tutulmasını isteyebileceğini düzenlemektedir. Resmi defterinin tutulmasının talep edilmesi hâlinde, sulh hukuk hâkimi terekenin defterini tutarak kabul veya ret beyanında bulunulması için mirasçılara çağrı yapacaktır. Bu hâlde ise mirasın hükmen reddinin tespiti davası açmanın faydası ve anlamı olmaz⁶⁵. Çünkü bu durumda mirasçı, tereke borçları ile kendi malvarlığını ayırmak suretiyle tereke borçlarından sorumlu olmayıp, mirası hükmen reddi ile amaçlanan sonuca TMK m.619 hükmüyle ulaşacaktır.

Yukarıda da belirtildiği üzere, mirasın hükmen reddinin tespiti kararının önceki davaya taraf olmayan tereke alacaklılarına hüküm ifade edip etmediği hususu tartışmaya açıktır. Bu bakımdan, terekenin borca batık olup olmadığı konusunda bilgisiz ve kararsız olan, mirasın gerçek reddine ilişkin beyanda da bulunmak istemeyen mirasçılar için izlenecek yol TMK m.619 kapsamında terekenin resmi defterinin tutulmasından geçmektedir. Ancak, TMK m.619/II hükmünde ifade edildiği üzere, defter tutma, mirasın reddine ilişkin usule uyulmak suretiyle, bir ay içinde sulh hâkiminden istenmelidir. Söz konusu bir aylık sürenin kaçırılması hâlinde ise, mirasçılar koruma önlemleri kapsamında (TMK m.589 vd.) terekenin tespiti ile terekenin yazımı (defter tutma) kurumlarından faydalanmalıdır. Bu sayede mirasçılar TMK m.607 hükmü çerçevesinde gerçek ret süresinin sona ermesini erteleyebileceklerdir.

Son olarak, resmi defter tutmanın icra takipleri açısından mirasçılar lehine düzenlediği hükme de değinmek gerekir. TMK m.625, resmi defter tutulması devam ettiği sürece miras bırakanın borçları için icra takibi yapılamayacağını düzenlemektedir. Mirasın hükmen

⁶⁵ Şahin, s.135; Petek, s.2223; Hatinoğlu, s.59.

reddinin tespiti davasının başlatılmış veya başlatılacak icra takiplerine etkisizliği göz önünde tutulduğunda, resmi defter tutma kurumuna başvurulması mirasçılarının menfaatine olacaktır.

III. MİRASIN GEÇMESİNDE KORUMA ÖNLEMİ OLARAK TEREKENİN TESPİTİ İSTEMİ

A. GENEL OLARAK

Mirasın açılmasıyla Türk Medeni Kanununca benimsenen küllî halefiyet prensibi gereği terekedeki haklar ve borçlar kendiliğinden mirasçılara geçer ve vasiyet alacaklıları da kendiliğinden doğacak olan bu hakları talep edebilir. Bununla beraber, kanun koyucu ayrıca mirasın açılmasından mirasın paylaşılmasına kadar tereke mallarının korunması ve hak sahiplerine geçişinin sağlanması için koruma önlemleri alınabilmesine imkân tanımıştır. Koruma önlemleri çoğunlukla terekedeki aktif ve pasif unsurların tespit edilerek, terekedeki aktif unsurların eksiksiz olarak mirasçılara intikalinin gerçekleştirilmesi hedefine yönelmektedir⁶⁶. Burada unsur ifadesiyle kastedilen hak ve borçların kıymeti olmayıp, salt terekedeki haklar ve borçlardır. Bunun yanında, tereke kapsamındaki hak ve borçların mirasçılar tarafından tam olarak bilinmediği hallerde, mirasçılarının ret veya kabul kararına varabilmek için süreye de ihtiyaçları bulunabilmektedir⁶⁷.

Koruma önlemleri TMK m.589-598 hükümleri arasında düzenlenmiş olup, TMK m.589/I, “mirasbırakanın yerleşim yeri sulh hâkimi, istem üzerine veya re'sen tereke mallarının korunması ve hak sahiplerine geçmesini sağlamak üzere gerekli olan bütün önlemleri alır” hükmüne yer vermektedir. Bu önlemlerin, özellikle kanunda belirtilen hâllerde terekede bulunan mal ve hakların yazımına, terekenin mühürlenmesine, terekenin resmen yönetilmesine ve vasiyetnamelerin açılmasına ilişkin olduğu da ayrıca kanunda belirtilmektedir (TMK m.589/II)⁶⁸.

TMK m.589'da yer alan koruma önlemleri isabetli olarak sınırlı sayı ilkesine tabi tutulmamıştır⁶⁹. TMK m.589/I'de yer alan “gerekli tüm önlemler” ve TMK m.589/II'de yer alan “özellikle” deyiminden de kanun koyucunun belirttiği koruma önlemlerini örnek niteliğinde saydığı, hak sahiplerinin istem konusunda, hâkimin ise alınacak önlemi takdir konusunda geniş bir hareket alanı bulunduğu anlaşılmaktadır⁷⁰. Bu düzenleme kanunun ruhuna da uygundur.

⁶⁶ Escher, ZK ZGB, Art.551 Vorbem. N.1; Schwander, BSK ZGB, Art. 551, N.1; Tuor, Schnyder und Jungo, § 76, N.1; Schwander, BSK ZGB, Art. 566, N.6; Hrubesch-Millauer, N.1301 ff.; Dural ve Öz, N.1609; Oğuzman, s.274; İmre ve Erman, s.320; İnan, Ertaş ve Albaş, N.1524; Serozan ve Engin, § 5, N.57; Eren ve Yücer Aktürk, N.1200; Antalya, N.1614; Çabri, N.297; Yılmaz, s.284; Zekeriya Kurşat, Terekenin Korunması Önlemleri, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2010, s.29; Ömür Kasımay Şimşek, Terekenin Korunması Önlemlerinden Terekenin Resmen Yönetilmesi, İstanbul, Platon Yayıncılık, 2022, s.49.

⁶⁷ Kılıçoğlu, s.267; Yılmaz, s.284.

⁶⁸ Türk Medeni Kanununun Velayet, Vesayet ve Miras Hükümlerinin Uygulanmasına İlişkin Tüzük m.32 vd. hükümlerinde koruma önlemlerinin uygulanmasına ilişkin ayrıntılı hükümlere yer verilmiştir. Bkz. R.G., T. 10.08.2003, S.25195.

⁶⁹ Tuor, Schnyder und Jungo, § 76, N.3; Schwander, BSK ZGB, Art. 566, N.6; Hrubesch-Millauer, N.1309; Oğuzman, s.274; İnan, Ertaş ve Albaş, N.1528; İmre ve Erman, s.321; Serozan ve Engin, § 5, N.58; Ayiter/Kılıçoğlu, s.212; Aybay ve Aybay, s.108; Kurşat, s.37.

⁷⁰ Kurşat, s.40; Burak Furkan Karaman, Terekenin Korunması Önlemleri, Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2022, s.25.

Terekenin tespiti istemi de TMK m.589 kapsamında değerlendirilmesi gerekli bir koruma önlemi olup, uygulamada sıkça başvurulmuş bir hukukî kurumdur.

B. TEREKENİN TESPİTİ İSTEMİ

1. Terekenin Tespiti İstemi Kavramı ve Hukukî Niteliği

Mirasın açılmasıyla beraber küllî halefiyet prensibi gereği tereke alacakları ve borçları kendi malvarlıklarına intikal eden mirasçılar terekenin tüm aktif ve pasif değerleri konusunda bilgi sahibi olmayabilirler. Aynı durum, vasiyet alacaklılarının alacak hakkı konuları yönünden de geçerlidir. Terekenin aktif değerlerinin tespiti bunlarla ilgili koruma önlemlerinin alınması ve hak sahiplerine bu değerlerin geçmesi yönünden önem taşırken, terekenin pasif değerlerinin tespiti ise mirasçılarının mirasın gerçek reddi ve hükmen reddi açısından önem taşır. Bu bağlamda terekenin tespiti istemi, hak sahiplerinin terekenin aktif ve pasif unsurlarıyla ilgili bilgisizliğinin giderilerek mirasbırakanın ölüm tarihi itibarıyla terekeyi oluşturan unsurların belirlenmesinde, tereke unsurlarının hak sahiplerine geçişi için koruma önlemlerinin alınmasında veyahut mirasın reddi kurumuna başvurulmasında işlev gösterir.

Uygulamada her ne kadar “terekenin tespiti davası” terimi ile ifade edilse de esasen terekenin tespiti bir dava olmayıp ihtiyati tedbir gibi bir hukukî koruma hedefleyen delil tespiti niteliğinde bir hukukî kurumdur⁷¹. Bu niteliğine bağlı olarak ve HMK m.382/c-5 hükmünde de açıkça yer aldığı üzere koruma önlemi olan terekenin tespiti çekişmesiz yargı işidir⁷². Terekenin tespiti istemi, bu niteliğinden ötürü eda davası ve tespit davası niteliği taşımamaktadır. Ayrı bir dava olmadığı için, terekenin tespiti ıslah edilemez ya da ıslah yolu ile dava hâline dönüştürülemez.

Terekenin tespiti isteminin bu karakteristiği, terekenin mirasbırakanın ölüm tarihi itibarıyla aktifi ve pasifindeki unsurların değerleriyle beraber tespitini amaç edinen mirasın hükmen reddinin tespiti davasından ayrılır. Nitekim, mirasın hükmen reddinin tespiti davasında mirasbırakanın ölüm tarihi itibarıyla terekesindeki aktif ve pasif unsurların kıymeti tespit edilir. Terekenin tespitinde ise ölüm anında terekenin aktif ve pasifinde bulunan unsurlar belirlenmeye çalışılır ve kıymet takdiri yapılması zorunlu değildir⁷³. Mirasın hükmen reddinin tespit davası niteliği de yine bir diğer farklılık olarak ortaya çıkar.

⁷¹ Kocayusufpaşaoğlu, s.566; Ahmet Cahit İyilikli, Hukuk Yargılamasında Terekenin Resmi Defterinin Tutulması, Ankara, Yetkin Yayınları, 2021, s.55; Terekenin tespitinin, tespit davası niteliğini haiz olduğu görüşü için bkz. Çabri, N.315c. “İstek, 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun 589 ve devamı maddeleri gereğince terekenin tedbir niteliğinde tespiti, defterinin tutulması ve hak sahiplerine intikal etmesini sağlamak için alınması gereken tedbirlere ilişkindir. Hak sahiplerinin alacak davası açmaları her zaman imkân dahilindedir. Tereke tespiti, delil tespiti niteliğinde olduğundan, bu davaya asli veya ferî müdahalede bulunulması da söz konusu olamaz.” Bkz. Yargıtay 7. HD., T. 17.01.2022, E. 2021/7543, K. 2022/464. Benzer kararlar için bkz. Yargıtay 14. HD., T. 03.03.2016, E. 2015/2668, K. 2016/2688; Yargıtay 8. HD., T. 20.05.2014, E. 2013/16632, K. 2014/9883; Yargıtay 14. HD., T. 11.06.2019, E. 2016/6394, K. 2019/5096. Lexpera, Erişim Tarihi: 05.11.2024.

⁷² Terekenin tespiti isteminin çekişmesiz yargı işi olduğu yönündeki kararlar için bkz. Yargıtay 8. HD., T. 14.11.2014, E. 2013/15812, K. 2014/20909. Lexpera, Erişim Tarihi: 05.11.2024.

⁷³ Schwander, BSK ZGB, Art. 553, N.2; Kocayusufpaşaoğlu, s.566; Antalya, N.1621. Yargıtay kararı için bkz. Yargıtay 14. HD., 03.03.2016, E.2015/2668, K. 2016/2688. Lexpera, Erişim Tarihi: 05.11.2024.

2. Terekenin Tespitinde Taraflar

a. İstemde Bulunmaya Yetkili Kişiler

TMK m.589/I hükmü, istem üzerine terekenin korunmasına ilişkin önlemlerin hâkim tarafından alınacağını düzenlemekte olup, istem sahiplerinin kim olabileceğine açıkça yer vermemektedir.

İlk olarak belirtmek gerekirse, terekenin tespiti talebinde bulunmaya yetkili kişiler yasal ve atanmış mirasçılardır⁷⁴. TMK m.640/IV hükmünde mirasçılardan her birinin, terekedeki hakların korunmasını isteyebileceği ve sağlanan korumadan mirasçılardan hepsinin yararlanacağı düzenleme altına alınmıştır. Bu nedenle, terekenin tespiti isteminde tek mirasçının talebi yeterli olup, tüm mirasçıların birlikte hareket etme zorunluluğu bulunmamaktadır⁷⁵.

Lehine vasiyet yapılan vasiyet alacaklıları da koruma önlemleri isteminde bulunabilir⁷⁶. TMK m.633/II hükmü de vasiyet alacaklısına koruma önlemi istemi konusunda yetki vermektedir. Vasiyet alacaklıların istemde bulunacağı önlemlerin ne olduğu kanunda açıkça öngörülmemektedir. Bu konuda takdir yetkisi sulh hâkimine ait olmakla beraber, vasiyet alacaklılarının koruma önlemi talepleri vasiyet alacağı konusu ile sınırlı olmalıdır. Terekenin tespiti yönünden değerlendirdiğimizde, vasiyet alacaklısı ancak vasiyet alacağı konusuna ilişkin olarak tespit isteminde bulunabilmelidir.

Mirasbırakan tarafından vasiyeti yerine getirme görevlisi atanması hâlinde, görevi kapsamında vasiyeti yerine getirme görevlisinin de terekenin tespiti isteminde bulunabileceği kabul edilmelidir⁷⁷. Mirasbırakanın son arzularının yerine getirilmesi için gerekli bütün işlemler kapsamında koruma önlemi olarak terekenin tespiti istemi de yer almaktadır.

Tereke alacaklılarının da terekenin korunması önlemleri kapsamında terekenin tespiti isteminde bulunabileceği öğretide savunulmaktadır⁷⁸. Son olarak, TMK m.589'un verdiği yetkiyle sulh hukuk hâkimi hiçbir ilgili talep etmese dahi koruma önlemi kapsamında re'sen terekeyi tespit edebilecektir.

Görüldüğü üzere, mirasın hükmen reddinin tespiti davasında davacı sıfatı yalnızca yasal ve atanmış mirasçılara aitken, terekenin tespitinde istemde bulunma yetkisi mirasçılar dışındaki ilgili kişilere de tanınmaktadır.

b. Davalı

Terekenin tespiti, çekişmesiz yargı işi olup, hasımsız olarak görülür. Bu dava delil tespiti niteliğinde olduğundan ötürü, davaya asli veya ferî müdahalede bulunulması da söz konusu olmaz.

⁷⁴ İnan, Ertaş ve Albaş, s.491; İmre ve Erman, s.320; Öztan, s.365; Çabri, N.300.

⁷⁵ Yargıtay 8. HD., T. 14.11.2014, E. 2013/15812, K. 2014/20909. Lexpera, Erişim Tarihi: 05.11.2024.

⁷⁶ İnan, Ertaş ve Albaş, N.1525; İmre ve Erman, s.320; Ayiter/Kılıçoğlu, s.212; Öztan, s.365; Çabri, N.301.

⁷⁷ İnan, Ertaş ve Albaş, N.1525; Ayiter/Kılıçoğlu, s.212; Öztan, s.365. Vasiyeti yerine getirme görevlisinin de terekenin tespiti isteminde bulunabileceğine ilişkin Yargıtay kararı için bkz. Yargıtay 14. HD., T. 03.05.2016, E. 2015/12713, K. 2016/5277. Lexpera, Erişim Tarihi: 05.11.2024.

⁷⁸ İmre ve Erman, s.321; Ayiter/Kılıçoğlu, s.212; Çabri, N.304; Şimşek, s.27.

3. Görevli ve Yetkili Mahkeme

TMK m.589 hükmünün açık ifadesi mirasın geçmesinde koruma önlemlerinin alınmasında görevli mahkemeyi sulh hukuk mahkemesi olarak belirlemektedir. Bu bağlamda, terekenin tespiti konusunda da görevli mahkeme sulh hukuk mahkemesidir.

Terekenin tespitinde yetkili mahkeme ise, TMK m.589/I'de kural olarak mirasbırakanın son yerleşim yeri mahkemesi olarak öngörülmektedir⁷⁹. Mirasbırakanın yerleşim yerinden başka bir yerde ölmüş olması hâlinde ise TMK m.589/IV farklı kurala yer vermektedir. Buna göre mirasbırakan, yerleşim yerinden başka bir yerde ölmüş ise, o yerin sulh hâkimi bu ölümü yerleşim yeri sulh hâkimine gecikmeksizin bildirir ve mirasbırakanın ölüm yerinde bulunan mallarının korunması için gerekli önlemleri alarak bununla ilgili dosyayı ve varsa vasiyetnameyi yerleşim yeri sulh hâkimine gönderir. Mirasbırakanın yerleşim yerinin bulunduğu veya mirasbırakanın öldüğü yerde olmayan bir mahalde tereke malları bulunsa ve tedbir gerekse dahi, o yerin sulh hakiminin yetkisi bulunmamaktadır⁸⁰.

4. Süre

Koruma önlemleri ve dolayısıyla terekenin tespiti istemi ile ilgili olarak Türk Medeni Kanunu'nda bir zamanaşımı⁸¹ veya hak düşürücü süre öngörülmemiştir⁸². Mirasın paylaşılmasına kadar terekenin tespiti isteminde bulunulabilir.

Terekenin tespiti isteminde süre konusunda TMK m.590/I, b.3 düzenlemesi yanıltıcı olmamalıdır. Söz konusu hükümde, mirasçılardan veya ilgililerden birinin, ölüm tarihinden başlayarak bir ay içinde istemde bulunması hâlinde defter tutma işleminin gecikmeksizin tamamlanacağı ifade edilmektedir. Terekenin tespiti istemiyle beraber TMK m.590 kapsamında defter tutma isteminde bulunmanın önünde hukukî bir engel bulunmamaktadır. Burada öngörülen bir aylık süre, terekenin tespiti yönünden de bir hak düşürücü süre niteliğinde olmayıp⁸³, sulh hâkimine yönelik bir emir -defter tutma işleminin gecikmeksizin tamamlanması yönünde- niteliğindedir⁸⁴. Dolayısıyla, TMK m.590/I, b.3'te yer alan hüküm bir düzen kuralı niteliğindedir⁸⁵.

⁷⁹ Yargıtay 5. HD., T. 07.11.2022, E. 2022/13297, K. 2022/15362. Lexpera, Erişim Tarihi: 05.11.2024.

⁸⁰ Dural ve Öz, N.1610.

⁸¹ Tereke tespiti isteminin zamanaşımı süresine tabi olmadığı yönündeki kararlar için bkz. Yargıtay 3. HD., T. 03.10.2023, E. 2023/3413, K. 2023/2480. Lexpera, Erişim Tarihi: 06.11.2024.

⁸² Kocayusufoğlu, s.567 vd.; Dural ve Öz, N.1617; Oğuzman, s.275; İnan, Ertaş ve Albaş, N.1537; Öztan, s.367; Antalya, N.1625; Çabri, N.315c; Kurşat, s.62. Aksi görüşte Dural ve Öz, N. 1616.

Tereke tespiti isteminin süreye bağlı olmadığı yönündeki kararlar için bkz. Yargıtay 14. HD., T. 02.07.2015, E. 2015/1800, K. 2015/7430; Yargıtay 2. HD., T. 15.04.2013, E. 2012/13200, K. 2013/10516; Yargıtay 8. HD., T. 14.11.2014, E. 2013/15812, K. 2014/20909; Yargıtay 14. HD., T. 01.10.2020, E. 2016/15190, K. 2020/5706. Lexpera, Erişim Tarihi: 09.11.2024.

⁸³ Bu sürenin hak düşürücü süre olmadığı ve bir aylık süre geçirilirse dahi, koruma önlemi olarak tereke tespiti ve defter tutma talebinde bulunulabileceği yönündeki kararlar için bkz. Yargıtay 14. HD., T. 24.01.2019, E. 2016/6232, K. 2019/767; Yargıtay 14. HD., T. 02.07.2015, E. 2015/1800, K. 2015/7430; Yargıtay 2. HD., T. 15.04.2013, E. 2012/13200, K. 2013/10516. Lexpera, Erişim Tarihi: 11.11.2024.

⁸⁴ Kocayusufoğlu, s.567 vd.; Oğuzman, s.275; İnan, Ertaş ve Albaş, N.1537; Öztan, s.367; Antalya, N.1625. Aksi görüş için bkz. Dural ve Öz, N.1616.; İyilikli, s.61.

⁸⁵ Antalya, N.1615.

5. Terekenin Tespiti İsteminde Re'sen Araştırma

Terekenin tespiti isteminde sulh hâkiminin re'sen araştırma ödevi altında olup olmadığı konusunda Türk Medeni Kanunu'nda açık bir hüküm bulunmamaktadır. Bu meseleyi aydınlatmak için Türk Medeni Kanunu'nun bu konuda benimsediği sistematik üzerinden değerlendirme yapılması yerinde olur.

TMK m.589 vd. hükümleriyle düzenlenen koruma önlemlerinin sınırlı sayı ilkesine tabi olmadığı ifade edilmişti. Bununla beraber kanun koyucu, TMK m.589/II'de koruma önlemi olarak terekede bulunan mal ve hakların yazımını, terekenin mühürlenmesini, terekenin resmen yönetilmesini ve vasiyetnamelerin açılmasını özellikle saymıştır. Bu bakımdan Türk Medeni Kanunu'nun genel koruma önlemleri ve özel koruma önlemleri şeklinde bir sistematik benimsediği ifade edilebilir⁸⁶. Genel koruma önlemleri konusunda kazuistik bit metot benimsenmeyip, ilgililere istem, sulh hâkimine de takdir konusunda oldukça geniş bir hareket alanı bırakılmıştır. Dolayısıyla, terekenin tespiti yönünden de benimsenen bu sistem kapsamında irdeleme yapmak gerekir.

Uygulamada ilgililerin terekenin tespitiyle birlikte bazen defter tutulması isteminde bulunduğu bazen de bu istemde bulunmadığı görülmektedir. TMK m.590 hükmünde düzenlenen “defter tutma” kavramı, TMK m.589/II'de yer alan “terekede bulunan mal ve hakların yazımı” koruma önlemine karşılık gelmektedir⁸⁷. Belirtmelidir ki, TMK m.590 hükmünde sayılan hâller dışında da terekenin tespiti istemiyle beraber defter tutma talebinde bulunulabilir. TMK m.590 ile kanunun amaçladığı, bu hükümdeki hâllerin varlığı durumunda hâkimin takdir yetkisine sahip olmayıp defter tutma zorunluluğu altında bulunmasıdır. Buradaki belirsizlik kendisini şu noktada göstermektedir: İlgililer terekenin tespiti istemiyle beraber mutlaka terekede bulunan mal ve hakların yazımını talep etmeli midir? İlgililer terekenin tespiti istemiyle beraber terekede bulunan mal ve hakların yazımını (defter tutma) talep etmese bile hâkim re'sen terekede bulunan mal ve hakları araştırıp defter tutacak mıdır?

Genel ve özel koruma önlemleri sistematığı esasen bu soruların cevabına ışık tutmaktadır. Kanaatimizce ilgililer, TMK m.589'un sınırlı sayı ilkesine tabi olmamasının sağladığı geniş hareket imkânıyla defter tutma (terekenin yazımı) talebi olmaksızın terekenin tespiti isteminde bulunabilmelidir⁸⁸. Somutlaştırmak gerekirse, mirasbırakanın terekesi hakkında neredeyse tüm

⁸⁶ Tuor, Schnyder und Jungo, § 76, N.3 ff.; Kocayusufpaşaoğlu, s.564; Oğuzman, s.274 vd.; Eren ve Yücer Aktürk, N.1201.

⁸⁷ Koruma önlemi olarak tutulan defterin terekenin yazımı olarak anlaşılması gerektiği yönündeki kararlar için bkz. Yargıtay 14. HD., T. 02.07.2015, E. 2015/1800, K. 2015/7430; Yargıtay 14. HD., T. 11.09.2018, E. 2016/527, K. 2018/5514; Yargıtay 14. HD., T. 26.11.2018, E. 2016/3699, K. 2018/8222. Legalbank, Erişim Tarihi: 11.11.2024.

⁸⁸ Talebin, TMK m.589 kapsamında yalnızca tereke tespiti istemli olmasına rağmen tereke defterinin de tutulması gerektiği yönündeki karar için bkz. Yargıtay 14. HD., T. 22.06.2015, E. 2015/2243, K. 2015/6979. Lexpera, Erişim Tarihi: 11.11.2024.

Yargıtay 14. Hukuk Dairesinin aksi yöndeki kararında şu ifadelere yer verilmiştir: “Davacının talebi, TMK'nın 590. maddesinde düzenlenen terekenin resmi defterinin tutulmasına ilişkin olmayıp TMK'nın 589. maddesi gereğince terekenin tedbir mahiyetindeki tespitine ilişkindir. Mahkemece TMK'nın 589. maddesi hükmü çerçevesinde terekenin tespiti ve gerektiği takdirde koruma önlemlerinin alınması gerekirken yazılı şekilde karar verilmesi doğru görülmemiş, bu sebeple hükmün bozulması gerekmiştir”. Karar için bkz. Yargıtay 14. HD., T. 22.12.2015, E.

bilgilere sahip olan mirasçılar, mirasbırakanın yalnızca bir bankada mevduatı bulunup bulunmadığı konusunda terekenin tespiti isteminde bulunabilmelidir. Bu istem sonucunda ise hâkimin terekedeki tüm mal ve hakların yazımı ile ilgili olarak her koşulda re'sen araştırma zorunluluğu altında bulunmadığı kabul edilmelidir. Yargıtay bu konuda aksi görüştedir⁸⁹.

2015/11797, K. 2015/11921. Söz konusu kararda isabetli olarak TMK m.589 ve 590 arasındaki ayrım dikkat çekilmiştir. Lexpera, Erişim Tarihi: 11.11.2024.

Terekenin tespiti konusunda mirasçılardan talep dışında yetersiz araştırma yapılmasının doğru olmadığı yönündeki karar için bkz. Yargıtay 14. HD., T. 11.06.2019, E. 2016/6394, K. 2019/5096. Lexpera, Erişim Tarihi: 11.11.2024.

⁸⁹ Tereke tespitinin talep edilmesi hâlinde terekenin malvarlığı ile ilgili bilgi istenmesinin yanı sıra mahkemece kendiliğinden malvarlığının bulunabileceği tüm bankalar, tapu müdürlüğü, trafik tescil müdürlüğü, ticaret sicil müdürlüğü, ilgili kolluk birimi gibi kurumlara yazı yazılarak terekenin mevcudunun tespit edilmesi gerektiği yönündeki karar için bkz. Yargıtay 14. HD., T. 07.05.2019, E. 2016/9451, K. 2019/4044. Benzer karar için bkz. Yargıtay 14. HD., T. 12.11.2020, E. 2016/16041, K. 2020/7256; İzmir BAM, 14. HD., T. 02.06.2017, E. 2017/365, K. 2017/443. Lexpera, Erişim Tarihi: 11.11.2024.

Yargıtayın terekenin tespiti istemini hükmen reddin tespiti davasına yaklaştırdığı ve re'sen araştırma görevine vurgu yaptığı bir başka kararında şu ifadeler yer verilmiştir: "Öte yandan, mirasçının, mirası reddetmekteki amacını belirleyebilmek için başvurulacak bir diğer yol da mirasbırakanın ölüm tarihi itibarı ile terekesinin tespiti olmalıdır. Ölüm tarihi itibarıyla, miras bırakanın tüm malvarlığı terekenin aktifini, tüm borçları ise terekenin pasifini oluşturur. Terekenin pasifinin aktifinden fazla olması terekenin ödemedi aczini ve dolayısıyla da terekenin borca batık olduğunu gösterir (TMK m. 605/2). Mirasbırakanın malvarlığı bulunup bulunmadığının usulüne uygun olarak bankalar, trafik tescil müdürlüğü, vergi daireleri, belediyeler ve tapu müdürlüğü vb. kurum ve kuruluşlardan sorulması, mirasbırakanın alacak ve borçları zabıta marifetiyle de araştırılarak aktif ve pasifinin tereddüde neden olmayacak şekilde belirlenmesi gerekmektedir. Bkz. Yargıtay 14. HD., T. 24.04.2017, E.2015/18537, K. 2017/3324. Lexpera, Erişim Tarihi: 11.11.2024.

"Bu itibarla mahkemece, resmi kurumlardan murisin taşınır ve taşınmaz tüm malvarlığına ilişkin bilgi istenmek, tereke mallarını zilyetliğinde bulunduran veya murise borcu olan mirasçılardan murisin mali durumu ile ilgili bilgi vermekle yükümlü oldukları hatırlatılarak bu hususta mirasçılardan bilgi alınmak suretiyle "Türk Medeni Kanununun Velayet, Vesayet ve Miras Hükümlerinin Uygulanmasına İlişkin Tüzüğü" 33'üncü maddesi gereğince; ölüm anı itibarıyla terekedeki (taşınır veya taşınmaz) mal ve hakların tespit edilip hükümde gösterilmesi gerekirken yazılı şekilde hüküm kurulması doğru görülmemiş, bu sebeple kararın bozulması gerekmektedir." Sulh hâkiminin re'sen araştırma zorunluluğuna işaret eden söz konusu karar için bkz. Yargıtay 14. HD., T. 03.03.2016, E. 2015/2668, K. 2016/2688. Benzer kararlar için bkz. Yargıtay, 14. HD., T. 12.11.2015, E. 2015/2912, K. 2015/10217. Lexpera, Erişim Tarihi: 11.11.2024.

Tereke tespiti ile defter tutma talebinin beraber yapılması hâlinde Yargıtay re'sen araştırma zorunluluğu ile ilgili olarak şu şekilde değerlendirmede bulunmuştur: "Somut olaya gelince, murisin vasiyetnamesi ile tenfiz memuru atanan davacı murisin terekesinin korunması önlemlerinden olan tedbir niteliğinde tespit ve defter tutma isteminde bulunmasında hukuki yararı vardır. Ayrıca mirasçılarda murisin terekesinin tespitini isteyebilirler. Bu itibarla murisin terekesinin tespiti için, ülke çapında faaliyet gösteren tüm bankalardan murise ait aktif ve pasif malvarlığı olup olmadığı sorulmalı, murise ait bir taşınmaz olup olmadığına ilişkin ülke çapında belirlenebilmesi için ...'nden bu hususta araştırma yapılmalıdır. Diğer taraftan murise ait araç bulunup bulunmadığı mirasın açıldığı yer trafik tescil ve şube müdürlüğünden sorularak, murise ait malvarlığı kapsamlı şekilde tespiti için zabıta araştırılması da yapılmalıdır. Ayrıca ...'nden ve ...'ndan murise ait şirket hissesi bulunup bulunmadığı belirlendikten sonra, tespit edilecek malvarlıkları hüküm yerinde gösterilmek suretiyle hüküm kurulması gerekirken eksik araştırma yazılı şekilde hüküm kurulması doğru görülmemiş, bu sebeple kararın bozulması gerekmektedir." Bkz. Yargıtay 14. HD., T. 03.05.2016, E. 2015/12713, K. 2016/5277. Tereke tespitinin talep edilmesi hâlinde terekenin malvarlığı ile ilgili bilgi istenmesinin yanı sıra mahkemece kendiliğinden malvarlığının bulunabileceği tüm bankalar, tapu müdürlüğü, trafik tescil müdürlüğü, ticaret sicil müdürlüğü, ilgili kolluk birimi gibi kurumlara yazı yazılarak terekenin mevcudunun tespit edilmesi gerektiği yönündeki karar için bkz. Yargıtay 14. HD., T. 07.05.2019, E. 2016/9451, K. 2019/4044. Benzer karar için bkz. Yargıtay 14. HD., T. 12.11.2020, E. 2016/16041, K. 2020/7256; İzmir BAM, 14. HD., T. 02.06.2017, E. 2017/365, K. 2017/443. Lexpera, Erişim Tarihi: 11.11.2024.

Yargıtayın terekenin tespiti istemini hükmen reddin tespiti davasına yaklaştırdığı ve re'sen araştırma görevine vurgu yaptığı bir başka kararında şu ifadeler yer verilmiştir: "Öte yandan, mirasçının, mirası reddetmekteki amacını belirleyebilmek için başvurulacak bir diğer yol da mirasbırakanın ölüm tarihi itibarı ile terekesinin tespiti olmalıdır. Ölüm tarihi itibarıyla, miras bırakanın tüm malvarlığı terekenin aktifini, tüm borçları ise terekenin pasifini oluşturur. Terekenin pasifinin aktifinden fazla olması terekenin ödemedi aczini ve dolayısıyla da terekenin borca batık olduğunu gösterir (TMK m. 605/2). Mirasbırakanın malvarlığı bulunup bulunmadığının usulüne uygun olarak bankalar, trafik tescil müdürlüğü, vergi daireleri, belediyeler ve tapu müdürlüğü vb. kurum ve kuruluşlardan sorulması, mirasbırakanın alacak ve borçları zabıta marifetiyle de araştırılarak aktif ve pasifinin tereddüde neden olmayacak şekilde

Her ne kadar sulh hâkimi her somut olayda re'sen araştırma ödevi altında olmasa da gerekli görmesi hâlinde TMK m.589/I'in verdiği yetki ve aynı zamanda ödevle terekede bulunan mal ve hakların yazımı ile defter tutma önlemini alabilir. TMK m.590'da sayılan hâllerin varlığı hâlinde ise, hâkimin takdir yetkisi bulunmayıp, hâkim terekede bulunan mal ve hakları re'sen araştırarak defterini tutma zorunluluğu altındadır⁹⁰. Bununla birlikte, TMK m.590'da yer alan hâllerin varlığı mevcut olmasa dahi, tereke tespiti istemi ile beraber defter tutulması (terekenin yazımı) isteminde de bulunulmuşsa, sulh hâkimi haklı bir gerekçesi olmaksızın bu talebin reddine karar vermemelidir.

Terekenin tespiti istemi ile mirasın hükmen reddinin tespiti davası arasındaki temel farklılıklardan biri de kendisini bu hususta göstermektedir. Mirasın hükmen reddinin tespiti davasında hâkim her koşulda terekedeki aktif ve pasif unsurları kıymetleriyle beraber araştırma zorunluluğu altında iken, terekenin tespiti isteminde hâkimin re'sen araştırma zorunluluğu takdir hakkına bağlı olarak (TMK m.590'daki hâller haricinde) daha esnektir. Daha önce de belirttiğimiz üzere, mirasın hükmen reddinin tespiti davasında terekedeki aktif ve pasif unsurların ölüm tarihindeki kıymetleri de tespit edilirken, terekenin tespitinde yalnızca terekedeki aktif ve pasif unsurların⁹¹ tespiti ile yetinilmektedir. Çalışmamıza konu Yargıtay Hukuk Genel Kurulu kararında bu temel farklılığa dikkat çekilmemesi bir yana, terekenin tespiti istemi dosyasında yapılan tespitlerin mirasın hükmen reddinin tespiti davasına etkisi de soru işaretleri yaratacak şekilde belirsiz bırakılmıştır. Bu sebeple, terekenin tespiti isteminin sonuçlarının da izah edilmesi gereklidir.

6. Terekenin Tespiti İsteminin Sonuçları

a. Maddi Anlamda Etkisi Bakımından

Koruma önlemlerine ilişkin hükümlerin düzen hükmü niteliğinde olması ve yine tereke tespitinin delil tespiti niteliğinde çekişmesiz bir yargı işi olması tereke tespiti isteminin ilgililer arasındaki uyumsuzlukları çözülmesini doğrudan sağlama fonksiyonu olmadığını gösterir⁹². Bu yönüyle, mirasın hükmen reddinin tespiti davasının maddi sonuçlarına ilişkin tartışmalar terekenin tespiti istemi yönünden vuku bulmaz.

Terekenin tespitiyle birlikte terekede bulunan tüm mal ve hakların yazımının (defter tutma) isteme konu edilmesi hâlinde tutulan defter, resmi defter tutma işlem ve faaliyetine doğrudan temel teşkil etmez⁹³. Tespit istemi sonucunda tutulan defterin sonraki paylaşırma

belirlenmesi gerekmektedir. Bkz. Yargıtay 14. HD., T. 24.04.2017, E.2015/18537, K. 2017/3324. Lexpera, Erişim Tarihi: 11.11.2024.

⁹⁰ Dural ve Öz, N.1616; Oğuzman, s.275; İnan, Ertaş ve Albaş, N.1535; Antalya, N.1624; Kılıçoğlu, s.269; Ayan ve Ayan, s.290; Yılmaz, s.286; Kurşat, s.60.

Hâkimin bu konuda kendisine yapılacak başvuruları kabul etme zorunluluğu bulunduğu yönündeki kararlar için bkz. Yargıtay 14. HD., T. 02.07.2015, E. 2015/1800, K. 2015/7430; Yargıtay 2. HD., T. 15.04.2013, E. 2012/13200, K.2013/10516. Lexpera, Erişim Tarihi: 11.11.2024.

⁹¹ Terekenin tespiti isteminde, sadece terekedeki aktiflerin deftere yazılacağı konusundaki tartışmalar için bkz. Ertan, s.366.

⁹² Kurşat, s.33.

⁹³ Martin Karrer, Nedim Peter und Daniel Leu, Basler Kommentar, Zivilgesetzbuch II Art. 457-977 ZGB, Basel, Helbing Lichtenhahn Verlag, 5. Auflage, 2015., Art.553, N.16; Antalya, N.1635.

ve diğer özel hukuk ilişkilerine maddi bir etkisi yoktur⁹⁴. Tutulan kayıtlar, deftere yazılan aktif ve pasif değerlerin gerçekten terekeye ait olduğu konusunda karine oluşturmaz⁹⁵. Bu bakımdan, tereke tespitinin maddi hukuk yönünden haklara ve borçlara bir etkisi bulunmamakta, verilen hüküm maddi anlamda kesin hüküm niteliği taşımamaktadır. Tespit edilen aktif ve pasif değerlerin varlığı ve kapsamı konusunda diğer mirasçılar ve ilgilileri bağlayıcı bir etkisi bulunmamaktadır.

Yargıtay da isabetli şekilde kararlarında tereke tespitinin bu niteliğine işaret etmektedir. Yerleşik içtihat olarak kabul edilebilecek bu kararlarda⁹⁶, “koruma önlemi olarak terekenin tespiti işleminin maddi hukuk bakımından haklara ve borçlara bir etkisi bulunmamaktadır. Bu işlem, tespiti yapılan malvarlığı unsurlarının terekeye ait olduğu, tespit edilmeyenlerin de terekeye ait olmadığına delil teşkil etmez. Mirasçılar, tespit olunanlara "onay" vermeleri veya benimsemeleri, onları tespiti yapılmamış olan borçlara ilişkin sorumluluktan kurtarmayacağı gibi, tespit edilmemiş olan tereke alacakları için de talepte bulunamayacakları anlamına gelmez. Mirasçılar, terekenin tespitine rağmen, birbirlerine yahut üçüncü kişilere karşı tespit edilmiş veya edilmemiş (deftere yazılmış veya yazılmamış) olanları ihtilaf konusu yapabilirler. ‘Koruma önlemi’ olarak tutulan defter (terekenin yazımı), sonradan gündeme gelebilecek mirasın bölüştürülmesine yahut başka bir özel hukuk ilişkisine de esas olmaz” şeklinde değerlendirmede bulunulmaktadır.

Bu çalışmanın kaleme alınmasına vesile olan Yargıtay Hukuk Genel Kurulu kararında da bu konuyla ilgili olarak açıklığa kavuşturulması gerekli noktalar bulunmaktadır. Söz konusu kararda, murisin terekesinin borca batık olduğunun tereke tespit davasında ortaya çıktığı davacılar vekili tarafından iddia edilmiş, kararın devamında borca batıklıkla ilgili başka bir değerlendirmeye yer verilmeksizin “tüm dosya kapsamından terekenin borca batık olduğu” gerekçesiyle direnme kararın usul ve yasaya aykırı olduğu ifade edilmiştir. Karar bu bağlamda, terekenin tespiti isteminde tespit edilen borca batıklık durumunun hükmen reddin tespiti davası yönünden de bağlayıcı olduğu yönünden bir izlenim uyandırmaktadır. İfade edildiği üzere, terekenin tespiti neticesinde tespit edilen terekeye ait aktif ve pasif değerlerin maddi anlamda etkisi olmayıp, hükmen reddin tespiti davasındaki borca batıklık tespitine tek başına dayanak teşkil etmez. Mirasın hükmen reddinin tespiti davasında, tereke tespitinde tutulan kayıtlardan

⁹⁴ Karrer, Peter und Leu, BSK ZGB, Art.553, N.16; Schwander, BSK ZGB, Art. 566, N.6; Hrubesch-Millauer, N.1314; Kurşat, 34; Antalya, N.1635.

⁹⁵ Antalya, N.1636.

⁹⁶ Yargıtay 2. HD., T. 15.04.2013, E. 2012/13200, K. 2013/10516. Benzer kararlar için bkz. Yargıtay 14 HD., T. 02.07.2015, E. 2015/1800, K. 2015/7430; Yargıtay 14. HD., T. 12.11.2015, E. 2015/2912, K. 2015/10217; Yargıtay 14. HD., T. 26.11.2018, E. 2016/3699, K. 2018/8222; Yargıtay 14. HD., T. 24.01.2019, E. 2016/6232, K. 2019/767; Yargıtay 14. HD., T. 29.09.2020, E. 2020/1720, K. 2020/5581; İstanbul BAM 6. HD., T. 19.12.2019, E. 2019/545, K. 2019/2004. Lexpera, Erişim Tarihi: 14.11.2024.

Bir başka kararda da Yargıtay, TMK m.589 vd. hükümlerince alınması gerekli önlemlere ilişkin verilen kararların nihai hüküm niteliğinde olmadığından ötürü temyizi de kabil olmadığını belirtmiştir. Bkz. Yargıtay 14. HD., T. 14.01.2019, E. 2016/5952, K. 2019/278. Lexpera, Erişim Tarihi: 14.11.2024.

yararlanılarak ve fakat bağımsız olarak re'sen araştırma yapılmak suretiyle olarak terekenin borca batık olup olmadığı tespit edilmelidir⁹⁷.

b. Mirasın Gerçek Reddi Süresine Etkisi Bakımından

Terekenin tespiti istemi ile mirasın gerçek reddi süresi arasındaki ilişki özellikle yasal ve atanmış mirasçılar yönünden önem arz eder. Uygulamada terekenin tespiti kurumuna yalnızca mirası kabul eden veya edecek olan, terekedeki aktif ve pasif unsurlarla ilgili bilgiye sahip olmak isteyen mirasçılar tarafından başvurulmamaktadır. Terekenin borca batıklığı konusunda bilgi sahibi olmayan, mirasın kabulü noktasında kararsızlık yaşayan mirasçıların da terekenin tespiti istemiyle bu durumu tespit ettirmeye çalıştıklarına sıkça rastlanmaktadır. Belirtmek gerekir ki, burada mirasçıların tereke tespiti istemi yerine TMK m.619 hükmünde düzenlenen resmi defter tutma kurumuna başvurabileceği ileri sürülebilir. Ancak, resmi defter tutulması hakkına sahip mirasçıların bu haklarını, mirası reddetme hakkının işlemeye başladığı andan itibaren bir aylık hak düşürücü süre⁹⁸ içerisinde kullanmamaları hâlinde mirasçıların elinde kalacak tek imkân terekenin tespitiyle beraber defter tutma talebinde bulunmak olacaktır.

Bu noktada TMK m.607 hükmü, TMK m.619 hükmü kapsamında süresinde resmi defter tutma talebinde bulunmayan mirasçılar yönünden bir çözüm sunmaktadır. Söz konusu hükme göre, “koruma önlemi olarak terekenin yazımı hâlinde mirası ret süresi, yasal ve atanmış mirasçılar için yazım işleminin sona erdiğinin sulh hâkimi tarafından kendilerine bildirilmesiyle başlar.” Terekenin tespiti istemi ve TMK m.607 ilişkisi bağlamında öncelikle altı çizilmesi gereken, TMK m.607 hükmünün uygulanabilmesi için terekenin tespitiyle beraber terekedeki mal ve hakların yazılmasının (defter tutulması) gerekliliğidir. Tereke tespitinin genel koruma önlemi olarak mı, yoksa özel koruma önlemi olarak mı talep edildiği burada temel rol oynar. TMK m.589 hükmü kapsamında genel koruma önlemi olarak defter tutulması talebi olmaksızın sadece tereke tespiti isteminde bulunulması ve sulh hâkiminin de defter tutulmasını gerekli görmediği hâllerde TMK m.607 uygulama alanı bulmaz. Öte yandan, sadece tereke tespiti isteminde bulunulmasına rağmen sulh hâkiminin TMK m.589’ın kendisine verdiği yetkiyle ve hatta yüklediği ödevle koruma önlemi olarak defter tutulmasına karar verdiği hâllerde TMK m.607’nin uygulanacağı kabul edilmelidir. TMK m.590 hükmü çerçevesinde de koruma önlemi olarak defter tutulmasının zorunlu olduğu hâllerde de TMK m.607 hükmü uygulama alanı bulur. Bu bakımdan şu sonuca varabiliriz: Her terekenin tespiti istemi TMK m.607 hükmü gereğince gerçek ret süresinin sona ermesini ertelemeyiz.

Bu tespitinin mirasçılar yönünden taşıdığı önem şu noktada ortaya çıkar. Terekenin pasif unsurları konusunda bilgi sahibi olmayan mirasçılar, TMK m.619 kapsamında resmi defter tutulması talebine ilişkin süreyi kaçırdıktan sonra pasif değerlerin tespiti için koruma önlemi olarak terekenin tespiti isteminde bulunacaktır. Mirasçıların defter tutma (terekenin yazımı)

⁹⁷ “Mahkemece, terekenin tespitine dair dosya kapsamı ile yetinilerek karar verilmiştir. Terekenin tespiti davası, hasımsız görülmüştür. Mahkemece araştırma yapılması ve davalılara delillerini bildirme hakkı tanınması gerekirken hasımsız görülen terekenin tespiti davasında yapılan aktif ve pasif araştırması ile yetinilmiş olması doğru görülmemiştir.” Bkz. Yargıtay 14. HD., T. 20.03.2017, E. 2016/5150, K. 2017/2119. Lexpera, Erişim Tarihi: 14.11.2024.

⁹⁸ Dural ve Öz, N.431; İmre ve Erman, s.382; Eren ve Yücer Aktürk, N.553; Sendi Yakuppur, Resmi Defter Tutma ve Mirasın Tutulan Deftere Göre Kabulü, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2022, s.74; İyilikli, s.100.

talebi olmaksızın istemde bulunmaları ve sulh hâkiminin de defter tutulmasını gerekli görmemesi hâlinde TMK m.607 devreye girmeyecektir. Mirasçılarının gerçek ret süresinde ret beyanında bulunmamaları hâlinde ise hükmi ret koşulları oluşmamışsa bu durum mirasın kabulü sonucunu doğuracaktır. Tereke borca batık olmamasına rağmen pasif değerleri sebebiyle miras aslında reddetmek isteyen mirasçılar yönünden bu durum sakıncalı sonuçlar doğurur. Bu sebeple, mirasın pasif değerleri konusunda bilgi sahibi olmayan ve TMK m.619 kapsamında resmi defter tutulması talebine ilişkin süreyi kaçıran mirasçılarının koruma önlemi olarak terekenin tespitiyle beraber her koşulda defter tutulması isteminde bulunması yerinde olur. Buna karşılık, mirasın hükmen reddi koşullarının olduğu varsayımında çalışmaya konu kararda olduğu gibi süreye ilişkin tartışmaların önemi kalmaz. Son olarak belirtmek gerekirse, TMK m.607 hükmünden mirasçılarının yararlanabilmesi için mirasın gerçek reddi süresi dolmadan tereke tespitiyle beraber defter tutma talebinde bulunmaları gereklidir.

7. TMK m.619 Kapsamında Resmi Defter Tutulması ve Terekenin Tespiti İstemi İlişkisi

Koruma önlemi olarak terekenin tespiti ve defter tutulması istemi ile TMK m.619'da düzenlenen resmi defter tutma kurumlarının birbirleri ile karıştırılmaması gerekir⁹⁹. Koruma önlemi olarak terekenin tespiti ve defter tutmada terekenin aktif ve pasif unsurlarının kıymetleri takdir edilmeksizin yazılırken¹⁰⁰, TMK m.619 kapsamında resmi defter tutmada terekenin aktif ve pasif unsurlarının değer tespiti de yapılır. Bu yönüyle terekenin tespiti, terekenin durumu hakkında fikir sahibi olmada asli değil, yardımcı bir rol oynar. Öte yandan, TMK m.619 hükmünde düzenlenen resmi defter tutma terekenin durumu hakkında net olarak fikir sahibi olunması ve mirasçılarının seçimlik haklarını kullanması konusunda esas rol oynar¹⁰¹.

Resmi defter tutma neticesinde mirasçılarının yararlanabileceği seçimlik haklar dört tane'dir. Bunlar, mirası kayıtsız şartsız kabul, mirası ret, resmi tasfiye ve mirası tutulan deftere göre kabuldür (TMK m.627/I). Görüleceği üzere TMK m.619, özellikle terekenin durumunun mirasçılar tarafından açık olarak bilinmediği hâllerde terekenin durumunun net olarak belirlenmesi ve sorumluluğun sınırlandırılması amacına hizmet eder¹⁰². Koruma önlemi olarak terekenin tespiti ve defter tutulmasında ise mirasçılara tanınan bir seçimlik hak bulunmadığı gibi sorumluluğu sınırlandırıcı bir işlev de bulunmaz. Ayrıca, terekenin tespiti istemiyle defter tutulması istemi TMK m.625 hükmünün uygulanmasını sağlamaz. Bundan dolayı, mirasbırakan aleyhine ölümünden önce başlatılmış veya mirasçılara tereke borçları nedeniyle başlatılacak icra takipleri terekenin tespiti istemiyle durdurulamaz.

⁹⁹ Karrer, Peter und Leu, BSK ZGB, Art.553, N.6; Schwander, BSK ZGB, Art. 566, N.6; Hrubesch-Millauer, N.1328; Kocayusufpaşaoğlu, s.566; Dural ve Öz, N.1618; İnan, Ertaş ve Albaş, N.1533 Kurşat, s.49.

¹⁰⁰ Escher, ZK ZGB, Art.553, N.1; Karrer, Peter und Leu, BSK ZGB, Art.553, N.2; Kocayusufpaşaoğlu, s.566; Kurşat, s.50.

¹⁰¹ Tuor, Schnyder und Jungo, § 78 N.1; Kurşat, s.49; Yakuppur, s.19 vd.

¹⁰² Kocayusufpaşaoğlu, s.635; Oğuzman, s.300; İnan, Ertaş ve Albaş, N.1702; Ayiter ve Kılıçoğlu, s.246; Aybay ve Aybay, s.119; Serozan ve Engin, § 6 N.86; İmre ve Arman, s.380; Yakuppur, s.19 vd.

Son olarak, koruma önlemi olarak terekenin tespiti ve defter tutma talebinde bulunulması, TMK m.619/II'de yer alan bir aylık hak düşürücü sürenin uzamasına neden olmaz¹⁰³. Bu açıdan değerlendirildiğinde, terekenin aktif ve pasif unsurlarıyla teşkil ettiği değer konusunda bilgi sahibi olmayan mirasçılardan koruma önlemi olarak terekenin tespiti ve defter tutma istemi yerine TMK m.619 kapsamında bir aylık hak düşürücü süre içerisinde resmi defter tutulması talebinde bulunması yerinde olur.

SONUÇ

Terekenin tespiti istemi ve mirasın hükmen reddinin tespiti davası özellikle terekenin aktif ve pasif unsurlarının mirasçılar tarafından net olarak bilinmediği durumlarda keşişebilmektedir. Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 22.09.2010 tarihli ve E. 2010/2-379, K. 2010/413 sayılı kararına konu uyuşmazlık da bu keşişime örnek teşkil eden kararlardandır. Uygulamada, terekenin aktif ve pasif değerleri konusunda bilgi sahibi olmayan mirasçılar esasen birbirlerinden tamamen farklı özellikler barındıran terekenin tespiti istemi, mirasın hükmen reddinin tespiti davası ve TMK m.619 kapsamında resmi defter tutma kurumlarından hangisine başvurulması gerektiği konusunda da kararsızlık yaşamaktadırlar. Söz konusu ilke kararının birbirinden farklı bu üç hukuki kurum ekseninde değerlendirilmesi bu sebeple önem taşımaktadır.

Mirasın hükmen reddi, mirasın reddedilmiş sayılmasına ilişkin karine teşkil ettiğinden, mirasın reddinin gerçekleşmesi için mirasçılardan ret beyanında bulunmalarına gerek yoktur. Mirasın hükmen reddinin tespiti davası da bu karinenin çürütülmesinin engellenmesinde rol oynar. Mirasın hükmen reddinin tespiti davası tespit davası niteliğinde olup, bu davada hâkim ölüm tarihinde mirasbırakanın borca batık bulunması, borca batıklığın mirasın açıldığı an itibarıyla açıkça belli ya da resmen tespit edilmiş olması ve son olarak mirasçılardan açık ya da örtülü olarak mirası kabul etmemiş olmadıkları şartının gerçekleşip gerçekleşmediğini tespit eder. Kanun hükmen ret ile ilgili “ödemeden aciz olma” terimini kullanmış olsa da bunun “borca batıklık” olarak okunması isabetli olur. Bu davada hâkim hükmi ret koşullarının oluşup oluşmadığını re'sen araştırmakla yükümlüdür. Bu yapılırken, yalnızca terekenin aktif ve pasif unsurlarının tespiti ile yetinilmez, aktif ve pasif unsurların da ölüm tarihindeki kıymeti tespit edilir

Mirasın hükmen reddinin tespiti davası tespit davası niteliğinde olduğundan ötürü çekişmeli yargı işidir. Bu davanın amacı esasen hükmi retten yararlanacak mirasçılardan tereke alacaklılarına karşı maddi anlamda kesin hüküm teşkil eden bir karar almalarıdır. Yargıtay da kural olarak mirasın hükmen reddinin tespitine ilişkin davanın tüm alacaklılara yöneltilmesi gerektiği görüşündedir. Bu görüşün altında, tereke alacaklılarının mirasçılara karşı tereke borçlarına ilişkin olarak dava açması veya takip başlatması ihtimaline karşı mirasçılardan elinde mirasçılık sıfatının sona erdiğine ilişkin kesin delil niteliğinde mahkeme ilamı bulunması düşüncesi yatar. Buradaki tartışılmalı mesele ise bu davanın, davaya taraf olmayan alacaklılara karşı

¹⁰³ Antalya, N.1634. Eren, TMK m.615'in kıyasen uygulanmasıyla önemli bir sebebin varlığı hâlinde, bir aylık sürenin uzatılması veya yeni bir süre verilmesinin mümkün olduğu görüşü için bkz. Aynı görüşteki yazarlar için bkz. Escher, ZK ZGB, Art. 580, N.8; Eren ve Yücer Aktürk, N.1482; Antalya, N.1883.

hüküm ifade edip etmeyeceğidir. HMK m.303 hükmü kapsamında değerlendirildiğinde, mirasın hükmen reddinin tespitine ilişkin kararın maddi anlamda kesin hüküm kabul edilip, kesin delil niteliğine sahip olabilmesi için her iki davanın taraflarının, dava sebeplerinin ve ilk davanın hüküm fıkrası ile ikinci davaya ait talep sonucunun aynı olması gerekir. Dolayısıyla, HMK m.303'e göre davaya taraf olmayan tereke alacaklılarına karşı mirasçılarının tekrar tekrar bu davayı yöneltmesi gerekir. Ancak bu durumun, hükmî ret kurumuna olan güveni zedeleyici ve yine bu hukukî kurumu işlevsizleştirecek sonuçlar doğuracağı göz ardı edilmemelidir. Bu bakımdan, teorik olarak sorun oluşturacak olsa da tespit hükmünün diğer tereke alacaklılarına karşı da kesin delil olarak öne sürülmesinin kabulü gerekir. Hâkimin bu davada re'sen araştırma yükümlülüğü altında olması ve hükmî reddin itiraz niteliği bu sonucu destekler. Diğer tereke alacaklılarının haklarının da korunabilmesi ve hükmî ret kurumuna olan güvenin zedelenmemesi amacıyla, de lege ferenda olarak mirasın hükmen reddinin tespiti davasında tüm alacaklılara resmi defter tutulmasında olduğu gibi (TMK m.621) ilan yoluyla davanın bildirilmesi usulü benimsenmelidir.

TMK m.619 kapsamında resmi defter tutulması talebinde bulunulması hâlinde ise artık mirasın hükmen reddinin tespiti davası açılmasının faydası ve anlamı kalmaz. Çünkü, resmi defter tutulmasının talep edilmesi hâlinde, sulh hukuk hâkimi terekenin defterini tutarak kabul veya ret beyanında bulunulması için mirasçılara çağrı yapar. Dolayısıyla, mirasın hükmen reddi ile amaçlanan neticeye TMK m.619 ile ulaşılır. Ancak yukarıda da ifade ettiğimiz üzere, mirasın hükmen reddinin tespiti davası sonucunun davanın tarafı olmayan tereke alacaklılarına karşı hüküm ifade edip etmeyeceği tartışmaya açıktır. Bu sebeple, terekenin borca batık olup olmadığı konusunda bilgisiz olan, mirasın gerçek reddine ilişkin beyanda da bulunmak istemeyen mirasçılar için izlenmesi gerekli yol TMK m.619 kapsamında terekenin resmi defterinin tutulmasından geçmektedir.

Terekenin tespiti istemi ise koruma önlemi niteliğinde olup, terekenin aktif ve pasif unsurlarıyla ilgili bilgisizliğinin giderilerek mirasbırakanın ölüm tarihi itibarıyla terekeyi oluşturan unsurların belirlenmesinde, tereke unsurlarının hak sahiplerine geçişi için koruma önlemlerinin alınmasında veyahut mirasın reddi kurumuna başvurulmasında işlev gösterir. Terekenin tespiti istemi niteliği itibarıyla bir dava olmayıp, ihtiyati tedbir gibi bir hukukî koruma hedefleyen delil tespiti niteliğinde bir hukukî kurumdur. Bu niteliğine bağlı olarak çekişmesiz yargı işidir. Terekenin tespiti isteminde, mirasın hükmen reddinin tespiti davasının aksine terekedeki aktif ve pasif unsurların tespiti ile yetinilmesi yeterlidir. Çekişmesiz yargı işi olduğundan ötürü hasımsız olarak görülür ve tereke tespitinin maddi hukuk yönünden haklara ve borçlara bir etkisi bulunmaz. Terekenin tespiti isteminde tespit edilen borca batıklık durumu hükmen reddin tespiti davası yönünden bağlayıcı olmaz.

Terekenin tespiti istemiyle beraber koruma önlemi olarak defter tutulmasının zorunlu olup olmadığı, hâkim re'sen araştırma ödevi altında olup olmadığı soruları da Türk Medeni Kanununda benimsenen sistematik çerçevesinde çözümlenir. Türk Medeni Kanunu genel koruma önlemleri ve özel koruma önlemleri şeklinde bir sistematik benimsemektedir. TMK m.589'un sınırlı sayı ilkesine tabi olmaması doğrultusunda sağladığı geniş hareket imkânıyla defter tutma (terekenin yazımı) talebi olmaksızın terekenin tespiti isteminde bulunulabileceğinin kabulü

gerekir. Bu durumda ise hâkimin re'sen araştırma zorunluluğu altında bulunduğu söylenemez. Ancak, TMK m.589'un verdiği yetki ve yüklediği ödev ile hâkim gerekli görmesi hâlinde re'sen araştırma yapabilir. Bununla beraber, TMK m.590'daki özel koruma önlemleri kapsamında terekenin tespitiyle defter tutmada hâkim re'sen araştırma yükümlülüğü altındadır. Defter tutulmaksızın terekenin tespiti isteminde bulunulduğu hâllerde TMK m.607'de düzenlenen gerçek ret süresinin sona ermesinin ertelenmesinden yararlanılamayacağını da göz önünde tutulması gerekir.

Terekenin tespiti istemi ile TMK m.619 kapsamındaki resmi defter tutma kurumları da birbirlerinden farklıdır. Koruma önlemi olarak terekenin tespiti ile defter tutmada terekenin aktif ve pasif unsurları tespit edilirken, TMK m.619 kapsamındaki resmi defter tutmada terekenin aktif ve pasif unsurlarının değerleri de saptanır. Koruma önlemi olarak terekenin tespiti ve defter tutulmasında, TMK m.619'un aksine mirasçılara tanınan bir seçimlik hak bulunmadığı gibi sorumluluğu sınırlandırıcı bir işlev de bulunmaz. Son olarak, terekeyle ilgili bilgi sahibi olmayan mirasçıların TMK m.619'daki bir aylık süreyi kaçırmaları hâlinde, defter tutulması istemli olarak terekenin tespiti isteminde bulunmaları TMK m.607 hükmünden yararlanarak gerçek ret süresini uzatmalarını sağlar.

Netice olarak, terekenin aktif ve pasif unsurları hakkında bilgi sahibi olmayan, mirasın reddi konusunda kararsızlık yaşayan mirasçıların TMK m.619 kapsamında hak düşürücü süreyi göz önünde tutarak resmi defter tutulması talebinde bulunmaları menfaatlerine olacaktır.

KAYNAKÇA

- Akcaal, Mehmet, "Hükmi Reddin Tespiti Davası", Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Cilt 25/Sayı 2 (2019), Prof. Dr. Ferit Hakan Baykal Armağanı, s.520-540.
- Akkanat, Halil, Ölümün Özel Hukuk İlişkilerine Etkisi, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2004.
- Antalya, O. Gökhan, Miras Hukuku Cilt III, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 5. Baskı, 2021.
- Ayan, Mehmet ve Nurşen Ayan, Miras Hukuku, Ankara, Adalet Yayınevi, 11. Baskı, 2023.
- Aybay, Aydın ve Memet Erdem Aybay, Miras Hukuku Dersleri, İstanbul, Filiz Kitabevi, 5. Baskı, 2023.
- Ayiter, Nuşin ve Ahmet M. Kılıçoğlu, Miras Hukuku, Ankara, Yetkin Yayınları, 1989.
- Berki, Şakir, Miras Hukuku, Ankara, Sevinç Matbaası, 1975.
- Bilgen, Samim, "Borca Müstağrak Tereke", ABD, S.6 (1953), s.497-499.
- Birinci Uzun, Tuba, "Tereke Borcunun Bir Kısmını Ödedikten Sonra Mirasçının Hükmi Ret Karinesinden Yararlanıp Yararlanamayacağı Meselesi ve Konuya İlişkin Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 20.02.2013 Tarihli ve E. 2013/2-1607 K. 2013/1675 Sayılı Kararının Değerlendirilmesi", Akdeniz Hukuk Fakültesi Dergisi, C.13/S.2 (2023), s.989-1027.
- Breitschmid, Peter, Martin Eggel, Eitel Paul, Roland Fankhauser, Thomas Geise und Alexandra Jungo, Erbrecht, 5. Kapitel: Erbgang, Schulthess, 2023.
- Coquoz, R., Mirasın Reddinin Mirasın İntikali Üzerine Olan Tesirleri, Çeviren J. Gural, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 8/Sayı 1 (1951), s.685-695.
- Çabri, Sezer, Miras Hukuku Şerhi Cilt II, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2. Baskı, 2023.
- Druey, Jean Nicolas, Grundriss des Erbrechts, Bern, Stämpfli Verlag, 5. Auflage, 2002.
- Dural, Mustafa ve Turgut Öz, Türk Özel Hukuku Cilt IV Miras Hukuku, İstanbul, Filiz Kitabevi, 19. Baskı, 2023.
- Escher, Arnold, Kommentar zum Schweizerisches Zivilgesetzbuch, Das Erbrecht, Zweite Abteilung: Der Erbgang (Art. 537-640), Zürich, Schulthess, 3. Auflage, 1960.
- Eren, Fikret ve İpek Yücer Aktürk, Türk Miras Hukuku, Ankara, Yetkin Yayınları, 5. Baskı, 2023.
- Gençcan, Ömer Uğur, Türk Miras Hukukunda Mirasın Reddi, Ankara, Yetkin Yayınları, 2024.
- Günel, Aydın Ebrar, Mirasın Reddi ve Hukuki Sonuçları, İstanbul, Platon Hukuk, 3. Baskı, 2023.
- Hatemi, Hüseyin, Miras Hukuku, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 10. Baskı, 2020.
- Hatinoğlu, Beren, Mirasın Hükmen Reddi, Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Helvacı, İlhan, Mirasın Reddi, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2002.
- Horozoğlu, Orçun, Mirasın Hükmen Reddi ve Sonuçları, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış, Yüksek Lisans Tezi, 2010.
- Hoşlan, Osman, "Mirasın Reddi", Adalet Dergisi, Cilt 65/Sayı 7 (1974), s.554-585.
- İmre, Zahit ve Hasan Erman, Miras Hukuku, İstanbul, Der Yayınları, 17. Baskı, 2024.
- İnan, Ali Naim, Şeref Ertuş ve Hakan Albaş, Türk Medeni Hukuku Miras Hukuku, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 12. Bası, 2024.
- İyilikli, Ahmet Cahit, Hukuk Yargılamasında Terekenin Resmi Defterinin Tutulması, Ankara, Yetkin Yayınları, 2021.

- Kalaycı, Evrim, Terekenin İflas Hükümlerine Göre Tasfiyesi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2012.
- Karaman, Burak Furkan, Terekenin Korunması Önlemleri, Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2022.
- Karrer, Martin, Nedim Peter und Daniel Leu, Basler Kommentar, Zivilgesetzbuch II Art. 457-977 ZGB, Basel, Helbing Lichtenhahn Verlag, 5. Auflage, 2015.
- Kasımay Şimşek, Ömür, Terekenin Korunması Önlemlerinden Terekenin Resmen Yönetilmesi, İstanbul, Platon Yayıncılık, 2022.
- Kılıçoğlu, Ahmet M., Miras Hukuku, Ankara, Turhan Kitabevi, 13. Baskı, 2023.
- Kocayusufpaşaoğlu, Necip, Miras Hukuku, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 4. Baskı, 2024.
- Kuru, Baki ve Burak Aydın, Medeni Usul Hukuku El Kitabı Cilt II, Ankara, Yetkin Yayınları, 2. Baskı, 2021.
- Kurşat, Zekeriya, Terekenin Korunması Önlemleri, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2010.
- Oğuzman, M. Kemal, Miras Hukuku, İstanbul, Filiz Kitabevi, 6. Baskı, 1995.
- Öztan, Bilge, Miras Hukuku, Ankara, Yetkin Yayınları, 13. Baskı, 2023.
- Özuğur, Ali İhsan, Türk Medeni Kanunundan Önce ve Sonra Miras Hukuku Cilt 1, Ankara, Bilge Yayınevi, 2005.
- Pekcanitez, Hakan, Oğuz Atalay ve Muhammet Özekes, Medeni Usul Hukuku, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 10. Baskı, 2022.
- Petek, Hasan, "Mirasın Hükmen Reddi", Yaşar Üniversitesi E-Dergisi, Cilt 8/Özel Sayı (2013), s.2191-2236.
- Reyhani Yüksel, Sera, Gökçe Canarslan ve Semih Yünlü, Miras Hukuku Cilt I, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2024.
- Rüzgaresen, Cumhuriyet, "Mirasbırakanın Borca Batık Olması", Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XIV/S.1-2 (2010), s.271-311.
- Rüzgaresen, Cumhuriyet ve Murat Erdem, "Terekenin İflas Hükümlerine Göre Tasfiye Sebepleri", Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt XV/Sayı 1-2 (2011), s.231-254.
- Ivo Schwander, Basler Kommentar, Zivilgesetzbuch II Art. 457-977 ZGB, Basel, Helbing Lichtenhahn Verlag, 5. Auflage, 2015.
- Serozan, Rona ve Baki İlkay Engin, Miras Hukuku ve Tamamı Çözümlü Pratik Çalışmalar, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 8. Baskı, 2022.
- Şahin, Turan, Türk Hukukunda Mirasın Reddi, Ankara, Yetkin Yayınları, 2024.
- Tuor, Peter, Bernhard Schnyder und Alexandra Jungo, Das Schweizerische Zivilgesetzbuch, Zürich-Basel-Genf, Schulthess, 14. Auflage, 2015.
- Turan Başara, Gamze, "Türk Hukuku Bakımından Mirasın Kazanılmasında Kabul Edilen Prensipler ve Miras Ret Hakkı", Erzurumluoğlu Armağanı, Ankara, 2012.
- Umar, Bilge, Aciz Hâli – Borca Batıklık Kavramlarının Farkı ve Bu Yönden Yeni MK Metninin Düşüğü Bir Yanlışlık (MK m.605 f. II, 618), Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 1/Sayı 1 (2004), s.317-324.
- Ürem, Müge, "Miras Ret Hakkının Düşmesine Sebep Olan Haller", Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.14/S.175-176 (2019), s.779-815.
- Wolf Stephan und Stephanie Hrubesch-Millauer, Grundriss des schweizerischen Erbrechts, Bern, Stämpfli Verlag, 2017.
- Yakuppur, Sendi, Resmi Defter Tutma ve Mirasın tutulan Deftere Göre Kabulü, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2022.
- Yılmaz, Süleyman, Medeni Hukuk Cilt-IV Miras Hukuku, Ankara, Yetkin Yayınları, 2. Baskı, 2024.

EXTENDED SUMMARY

ASSESSMENT OF THE CLAIM FOR THE DETERMINATION OF THE INHERITANCE AND THE LAWSUIT FOR THE DETERMINATION OF THE JUDICIAL DISCLAIM OF THE INHERITANCE WITHIN THE SCOPE OF THE DECISION OF THE SUPREME COURT GENERAL ASSEMBLY OF CIVIL CHAMBERS NUMBERED 22.09.2010 E.2010/2-379 K. 2010/413

Güray Türker, Asst. Prof.

Istanbul Okan University, guray.turker@okan.edu.tr
○ <https://orcid.org/0000-0002-7845-3961>

The decision of the Supreme Courty General Assembly of Civil Chambers dated 22.09.2010 and numbered E. 2010/2-379, K. 2010/413 is an important decision in terms of both doctrine and practice since it is a decision of principle the request for the determination of the inheritance and the judicial disclaim of the inheritance the interconnectedness and limits of the proceedings for the determination of does not explain in detail the relationship between these two institutions and the actual rejection period of the inheritance This leads to uncertainty in practice. In addition, both legal clarification of the ex officio investigation duty of the judge regarding the institution is required. Finally, the request for the determination of the inheritance and the forfeiture of the inheritance the case for the determination of the official status regulated by Article 619 et seq. of the Turkish Civil Code the intersection of these three legal institutions is considered together with the bookkeeping institution is important in terms of determining the points.

The lawsuit for the determination of the judicial disclaim of the inheritance is in the nature of a declaratory lawsuit. In this lawsuit, the judge is obliged to investigate ex officio whether the conditions for judicial disclaim have been fulfilled. In doing so, not only the active and passive elements of the estate shall be determined, but also the value of the active and passive elements at the date of death shall be determined. When evaluated within the scope of Article 303 of the CCP, in order for the decision regarding the determination of the judicial disclaim of the inheritance to be deemed as a final judgement in material terms and to have the quality of conclusive evidence, the parties, causes of action and the paragraph of judgement of the first case and the conclusion of the second case must be the same. In this respect, although theoretically problematic, it should be accepted that the determination judgement constitutes conclusive evidence also against other estate creditors. The fact that the judge is under the obligation of ex officio investigation in this case and the objection nature of the judicial refusal also support this view. In order to protect the rights of other estate creditors and to prevent damage to the trust in the institution of judicial disclaim, the procedure of notifying all creditors of the lawsuit by way of announcement, as in the case of keeping official books (Art. 621 TCC), may be adopted de lege ferenda. In the event that a request is made to

keep an official ledger within the scope of Article 619 of the TCC, it is no longer useful and meaningful to file a lawsuit for the determination of the judicial disclaim of the inheritance.

The claim for the determination of the inheritance is in the nature of a protective measure and functions in determining the elements that constitute the inheritance as of the date of the death of the heir by eliminating the ignorance about the active and passive elements of the inheritance, taking protective measures for the transfer of the inheritance elements to the right holders or applying to the institution of refusal of inheritance. The request for the determination of the inheritance is not a lawsuit in nature, but a legal institution in the nature of evidence determination that aims a legal protection such as precautionary measures. Due to this nature, it is a non-contentious judicial matter. In the request for the determination of the inheritance, unlike the case for the determination of the forfeiture of the inheritance, it is sufficient to determine the active and passive elements in the inheritance. Since it is a non-contentious judicial proceeding, it is heard without an adversary and the determination of the probate does not have any effect on the rights and obligations in terms of material law. The insolvency determined in the request for the determination of the probate shall not be binding in terms of the case for the determination of the forfeiture. It should be accepted that a request for the determination of the inheritance can be made without a request for bookkeeping (writing of the estate) due to the wide possibility of action provided by Article 589 of the TCC in line with the principle of not being subject to the limited number principle. In this case, it cannot be said that the judge is under the obligation of *ex officio* investigation. However, with the authorisation and duty imposed by Article 589 of the TCC, the judge may conduct an *ex officio* investigation if deemed necessary. However, the judge is under the obligation of *ex officio* investigation in the determination of the inheritance and bookkeeping within the scope of special protection measures under Article 590 of the TCC. Lastly, the claim for the determination of the inheritance and the official bookkeeping institutions under Article 619 of the TCC are different from each other.